

2023 / Nr. 1

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

**VLADO
PUTVINSKIO-PŪTVIO
METAI**

9771392475004

1,99 €

LIETUVOS
ŠAULIŲ
SĄJUNGOS

PARAMOS
UKRAINAI
GRUPĖ

JŪSŲ PARAMA UKRAINOS KARIAMS, KOVOJANTIEMS UŽ LAISVĘ

SKAMBINKITE

PARAMA

1892

5€

Speciali LŠS sąskaita paramai Ukrainai:
AB SWEDBANK LT16 7300 0101 4629 4586

Daugiau informacijos:
www.facebook.com/LSSPUG

© „Trimitas“, 2022
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiui - medžiagų
kitam numeriui laukiame iki
einamojo mėnesio 10 dienos
imtinai!

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2023 m. Nr. 1 (1369)
Tiražas 1500 egz.

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Augs finansavimas Lietuvos šaulių sąjungai | KAM
- 3 **LŠS KRONIKA.** Kas keisis?
- 4 **LŠS KRONIKA.** Iškilminga vėliavos pakeitimo ir pakėlimo ceremonija ant Pelėdų kalno
- 6 **ATMINTIS.** Už tuos, kurie nebijojo mirti | GERTRŪDA ŠITKAUSKAITĖ
- 8 **ATMINTIS.** Vlado Putvinskio-Pūtvio metai | STASYS IGNATAVIČIUS
- 10 **NUOMONĖ.** Karas versus sugyvenimas: ar svarbu, kas ir kuo tiki? | VALDAS KILPYS
- 12 **PARODA.** „Amžinai laisva Ukraina!“ - unikalūs Ukrainos kariuomenės istorijos puslapiai | DŽIULJETA GRIŠKUTĖ
- 14 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Bažnyčios pastatas kaip orientyras išgyvenimo mokymuose | GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
- 18 **PLAKATAS.** Lietuvos kariuomenės pėstininkų kovos mašina „Boxer / Vilkas“
- 20 **GINKLAS.** Trys perkamiausi pistoletai 2022-aisiais | VALDAS KILPYS
- 22 **INSTRUKTORIAI KALBA.** Andrius Šmailis: mokymų sėkmę lemia pasiruošimas | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 24 **SAJA.** Sausio 13-oji: išsaugoti, priminti, prisiminti | KAROLINA KINDERYTĖ
- 26 **GINKLO BROLIAI.** Karo akademijos mokojoji medžiaga - mąstančiai, kuriančiai ir nebijančiai suklysti asmenybei ugdyti | LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 27 **V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Šaulių vaidmuo Klaipėdos krašto sukilime | STASYS IGNATAVIČIUS
- 32 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Kas pasikeitė paprasto Lietuvos piliečio gyvenime 1923 metų sausio mėnesį | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

Redakcijos kolegija:
Linas Idzelis (CV narys)
Žilvinas Neliubšys (CV narys)
Aurimas Navikas (CV narys)
Augustas Žukauskas (CV narys)
Mantas Petryla (viešųjų ryšių specialistas)
Gertrūda Šitkauskaitė (neformalus švietimo mokytoja)
Irena Šalaviejiene (išėivijos šaulė)

Atstovai užsienyje: LŠS išėivijoje (JAV) J. R. Butkus
Torontas (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio autorė: Greta Janutytė

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

Kasdienes naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą
skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių
nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

Projektą „Visuomenė karo akivaizdoje: paradigmos kaita“
(straipsniai: „Karas versus sugyvenimas: ar svarbu, kas ir kuo
tiki?“) remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

2023 m. skirta 4 000 eurų.

AUGS FINANSAVIMAS LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGAI

TEKSTAS: Krašto apsaugos ministerija
NUOTRAUKA: vyr. srž. A. Čemerka

Pasikeitusi geopolitinė situacija paskatino daugiau Lietuvos piliečių prisijungti prie savanoriškos sukarintos organizacijos – Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS). Tai lėmė itin išaugusį narių skaičių. Siekiant tinkamai aprūpinti besiplečiančią organizaciją, kuri prisideda prie pasirengimo valstybės gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui, 2023 metais jai bus skiriamas 10,8 milijono eurų finansavimas. Gruodžio 28 dieną krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas ir Lietuvos šaulių sąjungos vadas pulkininkas Albertas Dapkus pasirašė valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį.

„Efektyviai krašto apsaugai yra svarbu ir gynybos visuotinumas. Turime sudaryti tinkamas sąlygas piliečiams rinktis, kaip prisidėti prie šalies saugumo, – vieni renkasi profesinę karinę tarnybą, kiti prisideda prie Krašto apsaugos savanorių pajėgų ar Lietuvos šaulių sąjungos“, – teigia sutartį pasirašęs krašto apsaugos ministras A. Anušauskas.

Vienas svarbiausių LŠS finansavimo ateinančiais metais prioritetų – šaulių aprūpinimo gerinimas, įsigyjant automatinį šautuvų, šarvinių liemenių, šalmų ir lauko uniformų. Šios investicijos leis pagerinti šaulių pasirengimą ginkluotai valstybės gynybai. Kariniam rengimui ir aprūpinimui bus skirta daugiau nei 2 milijonai eurų.

Pilietiškumo ugdymui ir jaunųjų šaulių veikloms bus skirta daugiau nei 2 milijonai eurų. Toliau bus tęsiamas šių metų birželį startavęs Krašto apsaugos bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų remiamas LŠS Pilietiškumo ir gynybos įgūdžių kursas 9 klasių moksleiviams. Šis kursas yra svarbi nauja iniciatyva, suteikianti mokiniams praktinių išgyvenimo lauko sąlygomis bei

pirmosios pagalbos žinių, supažindinant su bendrąja sauga ir galimybėmis prisidėti prie valstybės gynybos. 2023 metais bus didinamos kurso apimtys, planuojama apmokyti iki 50 procentų bendro 9 klasių moksleivių skaičiaus.

Siekiant užtikrinti efektyvų LŠS funkcijų vykdymą ir sklandų veiklos organizavimą, bus finansuojamas didesnis etatų Lietuvos šaulių sąjungoje skaičius. Tam bus skirta beveik 500 tūkstančių eurų.

2021 metais Lietuvos šaulių sąjungai buvo skirta 2,2 milijono. eurų, 2022-aisiais buvo skirta 7 milijonai eurų. x

1. Krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas ir Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus pasirašo valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį.

KAS KEISIS?

Jau kuris laikas kalbama apie naujos redakcijos LŠS įstatymo pokyčius. Kas su palaikymu, o kas ir su įtarumu aptarinėja tai, ko patys, tikėtina, net neskaitė. Tautos išmintis sako, kad blogiausi dalykai nutinka tuomet, kai sprendimai daromi remiantis nuogirdomis.

Lietuvos šaulių žurnalas „Trimitas“ trumpai ir aiškiai pateikia permainas, kurios laukia po naujosios įstatymo redakcijos įsigaliojimo, kad neliktų vietos keistoms interpretacijoms, gandams ir iš to kylančiam įtarumui.

„Trimito“ informacija

LRV-KAM-LŠS SANTYKIAI

- LŠS vadas ir jo pavaduotojai skiriami / atleidžiami **LRV Ministro Pirmininko** teikimu;
- LŠS statusas **tvirtinamas LRV**.

ATSKAITOMYBĖ

- LŠS vadas **pavaldus krašto apsaugos ministrui**, BET atskaitingas LŠS suvažiavimui ir LRV.

PERSONALAS

Reikalavimai skiriamam LŠS vadui:

- Gali būti ne vyresnis nei 65 m. **dimisijos karys**;
- **4 metų kadencija** ne daugiau kaip 2 kartus iš eilės;
- Privalo būti **LŠS nariu ne mažiau kaip 6 mėn.**;
- Nuolatinis šaulio tarnybos pareigų, apmokamų iš KAM lėšų, sąrašas **tvirtinamas LRV**;

VEIKLA

- **Prisidėti prie GSVF vykdymo** krizių ir ekstremaliųjų situacijų metu, mobilizacijos ir karo metu.
- **KA ministras nustato** LŠS vado ir jo įgaliotų rinktinių vadų **bendradarbiavimo su priimančiosios šalies LR teritorijoje** išdėstytų ir veikiančių sąjungininkų karinių pajėgų padalinių štabais **tvarką**.

FINANSAI

- Lėšos LŠS skiriamos iš bendrų KAM asignavimų, įtvirtinamos **atskira eilute** Finansinių rodiklių įstatyme;
- Asignavimų valdytojas LŠS **lėšų persikirstymą** galės priimti tik „atskiros eilutės“ rėmuose;
- Centralizuoto aprūpinimo modelis galimas tik pakeitus „atskiros eilutės“ apimtį;
- LŠS finansinį ir veiklos auditą **atlieka LRV įgaliota institucija**.

1

IŠKILMINGA VĒLIAVOS PAKEITIMO IR PAKĖLIMO CEREMONIJA ANT PELĖDŲ KALNO

3

TEKSTAS: Vytauto Didžiojo šaulių
2-osios rinktinės
Komunikavimo būrio inf.

NUOTRAUKOS: Rita Kybartienė

1. „Vėliavą gerbk!“

Kasmet Lietuvos vėliavos dienos išvakarėse, gruodžio 31 dieną, Kaune, Pelėdų kalne, vyksta iškilminga vėliavos pakeitimo ir pakėlimo ceremonija, kurią prieš kelerius metus inicijavo Kauno kolegijos direktorius Paulius Baltrušaitis ir Lietuvos šaulių sąjungos Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulių vadas ats. kpt. Vytautas Žymančius.

„Prieš daugiau nei 100 metų Gedimino pilies bokšte suplevėsavo dešimties savanorių iškelta trispalvė – nepriklausomos Lietuvos simbolis. Norėdami paminėti šį svarbų įvykį, istoriškai svarbioje vietoje – Pelėdų kalne – kasmet Lietuvos vėliavos dienos išvakarėse organizuojame trispalvės pakeitimo ir pakėlimo ceremoniją. Ši iniciatyva ne tik prisideda prie valstybingumo puoselėjimo, patriotiškumo ugdymo, bet kartu sutelkia bendruomenes: prie iniciatyvos prisijungė ir Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai bei Žaliakalnio bendruomenė“, – sako Kauno kolegijos direktorius P. Baltrušaitis.

Ant 25 metrų aukščio stiebo iškilusi vėliava yra viena didžiausių mieste, jai parinkta vieta ant Pelėdų kalno, todėl trispalvė gerai matoma iš įvairių Kauno vietų. Trispalvės kraštinių matmenys yra 8,5 ir 5 metrai, o jos plotas siekia 42,5 kvadratinio metro.

Istorikas Ovidijus Jurkša yra pasakojęs, kad 1912 metais šioje vietoje ant devintosios baterijos stiebo kasdien kildavo Kauno tvirtovės vėliava: „Kiekvieną dieną 9 valandą čia stovėdavo garbės sargyba, iššaudavo salvę ir kildavo vėliava, o 18 valandą ceremonija būdavo kartojama. Šitaip tarsi būdavo skelbiama, kad Kaunas yra tvirtovė, laisvas miestas. Po kelerių metų užėjus vokiečiams, tradicija buvo pamiršta ir vėliava atkurta tik atkūrus nepriklausomybę 1918 metais.“

1920 metų gegužę Pelėdų kalne prie čia plevėsavusios trispalvės yra kalbėjęs Lietuvos Prezidentas Antanas Smetona, rašytojas Juozas Tumas-Vaižgantas, kiti Lietuvos diplomatinės atstovai. Tad ši vieta išties istoriškai paženklinta ir vėliau buvo sugrąžinta ta istorinė atmintis.

Pelėdų kalnas yra Kauno kolegijos teritorijoje, ir ši įstaiga kartu su Vytauto Didžiojo 2-osios (Kauno apskr.) rinktinės šauliais tapo Trispalvės kėlimo ant Pelėdų kalno projekto iniciatoriais.

Birželio 24-ąją Lietuvoje švenčiama Šaulio diena, ir jau tapo tradicija, kad tą dieną Vytauto Didžiojo 2-osios (Kauno apskr.) rinktinės šauliai ant Pelėdų kalno iškelia Lietuvos šaulių sąjungos vėliavą.

Pernai kovo 3-ąją smerkiant Rusijos agresiją prieš demokratišką ir nepriklausomą valstybę bei taikius jos gyventojus ir siekiant parodyti solidarumą Ukrainai ir jos piliečiams, išgyvenantiems itin sunkų laikotarpį, istorinėje Kauno vietoje – ant Pelėdų kalno buvo iškelta Ukrainos vėliava, kurios kraštinių matmenys siekė 8 ir 5 metrus.

2

Sausio 1 dieną Lietuvoje minima Lietuvos vėliavos diena. Būtent sausio 1-ąją kaip Lietuvos laisvės simbolis trispalvė keliama Gedimino pilies bokšte. Pirmą kartą tai padaryta prieš 101 metus. Vėliavą Gedimino pilies bokšte tuomet iškėlė komendantas, diplomato, Lietuvių aktyvistų fronto įkūrėjo Kazio Škirpos vadovaujamas Lietuvos savanorių būrys. Pakelta vėliava buvo palydėta šūviais, o vėliau savanoriai sudainavo Lietuvos himną. Tą savanorių būrį sudarė dešimt savanorių: karininkas Kazys Škirpa, karo valdininkai Jonas Nistelis ir Petras Gužas, kareiviai Albinas Rauba, Romualdas Marcalis, Pranas Plauska, Jonas Norvila, Mikas Slyvauskas, Vincas Steponavičius ir Stasys Butkus.

1919 metų sausio 6 dieną Vilnių užėmę bolševikai nuo trispalvės nuplėšė geltoną ir žalią spalvas, palikę tik raudoną. Antrą kartą Lietuvos trispalvė suplevėsavo 1920 metų rugpjūčio 26 dieną, kai į Vilnių sugrįžo Lietuvos kariuomenė. Tačiau tų pačių metų spalio 9 dieną Vilnių užgrobė „želigovskininkai“, ir lietuviška trispalvė vėl buvo nuplėšta. Trečią kartą Lietuvos trispalvė iškelta virš Gedimino bokšto tik 1988 metų spalio 7 dieną ir nuo to laiko tebeplevėsuoja iki šiol. x

2. Vėliavos keitimo ceremonija šauliams jau tapo neatsiejama naujųjų metų pradžios dalimi.

UŽ TUOS, KURIE NEBIJOJO MIRTI

TEKSTAS: Gertrūda Šitkauskaitė
NUOTRAUKOS: Rita Gudė

1

4

Visuomet malonu jausti atidundančias šventes, sujudimą ir lengvą lėkimą, tačiau metų ratas nuolat primena apie artėjančias kitas svarbias Valstybei dienas ir jų paminėjimą. Sausio 7 dieną Vilniuje 31-ąjį kartą įvyko tarptautinis pagarbos bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“, skirtas prisiminti vieną skaudžiausių nepriklausomos Lietuvos įvykių – Sausio 13-osios naktį. Vis dėlto kiekvienas renginio dalyvis supranta, kad šis bėgimas nėra varžymasis dėl geriausio bėgimo rezultato, susirenkama pagerbti ir atminti šią dieną žuvusius Laisvės gynėjus.

1. Šaulių kolona su giminingų organizacijų valstybių vėliavomis traukė visų akį.

2-3. Amžius įveikti pagarbos bėgimo trasą - ne kliūtis. Šaulių bendrystė kasmet tik stiprėja.

Simbolinė 9 kilometrų trasa bėgikus veda per reikšmingas vietas – nuo Antakalnio kapinių iki Vilniaus televizijos bokšto. Nors bėgimo dieną oro sąlygos kėlė iššūkių, renginio organizatorių teigimu, daugiau kaip 6 000 dalyvių pasiekė finišo liniją. Tarp dalyvių gretų buvo galima pamatyti ir gausų Lietuvos šaulių sąjungos bendruomenės narių būrį. Šiamečiame bėgime dalyvavo daugiau kaip 1 200 mūsų organizacijos atstovų.

Lietuvos šaulių sąjungos bendradarbiavimas su užsienio partneriais yra itin glaudus, tačiau dalyvavimas tokios svarbos valstybei turinčiuose renginiuose yra labai prasmingas praeities istorijos ir dabarties kontekste. Vis dėlto pora pastarųjų pagarbos bėgimų buvo šiek tiek kitokie nei iki tuomet. Dėl pandemijos ribojamos kelionių galimybės, kontaktų su kitais asmenimis skaičius koregavo ir numatytus renginio planus. Po dvejų metų pertraukos šiame renginyje vėl turėjome svečių iš užsienio valstybių kadetų organizacijų. Viename tarptautiniame būryje su jauniaisiais šauliais kartu bėgo ir Estijos Noored Kotkad ir Kodutütred bei Latvijos Jaunsardze kadetų organizacijų atstovai.

Užsienio delegacijų atstovai stebėjosi renginio konceptu ir dydžiu, dalyvių entuziazmu. „Estijoje nevyksta nieko panašaus į tai, ką matome čia šiandien. Nors žvarbu ir sninga, nuostabu matyti tokį gausų bėgikų būrį. Ačiū už galimybę tai pamatyti ir patirti gyvai tiek mums, suaugusiųjų akimis, tiek mūsų kadetams“, – įspūdžiais dalijosi Estijos delegacijos lydintysis instruktorius Enno Teiteris.

Kiekvienais metais šiuo pilietišku pavyzdžiu užsikrečia ir patriotiškai nusiteikusios užsienio lietuvių bendruomenės. Iš Lietuvos išvykę išėivijos šauliai organizuoja atminimo bėgimo renginius, į kuriuos kaskart jungiasi vis daugiau entuziastų, nepraleidžiančių progos paminėti šią atmintinę dieną tradiciniu būdu.

Išgyvenamos kritinės situacijos priverčia apgalvoti savo vertybių sąrašą, nesvarbu, jos vyko prieš daugiau kaip 30 metų, ar šiomis dienomis. Laisvės trokštančių valstybių istorijos pinasi, mezgasi tarpusavyje, į paviršių iškeldamos valstybingumui aktualias pamokas. Tai, kas vyko 1991-ųjų sausį, keičiantis kartoms įgauna ir kitokią prasmę – padėka už nepriklausomą šiandieną ir laisvą, nesuvaržytą gyvenimą. x

2

3

VLADO PUTVINSKIO-PŪTVIO METAI

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į istorinės, politinės, sociokultūrinės atminties išsaugojimo svarbą, kasmet paskelbia valstybei svarbių įvykių, asmenybių atmintinas sukaktis. 2023-ieji paskelbti žymaus Lietuvos visuomenės veikėjo ir Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjo, ideologo ir pirmojo viršininko Vlado Putvinskio-Pūtvio metais. Šiemet minėsime 150-ąsias jo gimimo metines.

1

1. LŠS įkūrėjas Vladas Putvinskis-Pūtvys.

5

Šiemet minėsime 150-ąsias Vlado Putvinskio-Pūtvio gimimo metines.

Pasiruošimas šiems metams prasidėjo 2021 metų gruodžio 23 dieną, kai LŠS vadas plk. Albertas Dapkus įsakymu Nr. 276 sudarė darbinę grupę, kuriai buvo paskirta suplanuoti renginius, skirtus Vlado Putvinskio-Pūtvio 150-osioms gimimo metinėms. Darbinę grupę sudarė: ats. plk. Vytautas Reklaitis (tuometis LŠS Pilietinio ugdymo skyriaus vedėjas) – darbo grupės pirmininkas, nariai: Stasys Ignatavičius (LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas), Jurgis Škėrys (LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo viceprezidentas), Liutauras Trumpulis (LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo viceprezidentas), Stasys Pūtvis (LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo tarybos narys, V. Putvinskio provaikaitis), Virginija Šiukščienė (Šiaulių „Aušros“ muziejaus direktoriaus pavaduotoja), Danutė Žalpienė (Kelmės krašto muziejaus direktorė), Jurgita Vainiuvienė (A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus vedėja), Aušra Garnienė (dienraščio „Kauno diena“ redaktoriaus pavaduotoja), prof. Valdas Rakutis (Lietuvos Respublikos Seimo narys), prof. Jonas Vaičenonis (Vytauto Didžiojo universiteto Istorijos katedros profesorius) ir dr. Valdas Kilpys (LŠS žurnalo „Trimitas“ korespondentas).

Šios darbinės grupės pagrindinė užduotis buvo paruošti numatomų priemonių, skirtų V. Putvinskio-Pūtvio 150-osioms gimimo metinėms, programą ir Lietuvos visuomenei pateikti kuo platesnį spektrą duomenų apie nacionalinio judėjimo prieš Rusijos carinį režimą aktyvų veikėją, knygnešį, švietėją, kultūros veikėją, žemės ūkio šakų novatorių, žuvininkystės Lietuvoje pradininką, svarbiausia, gausiausios ir garbingiausios tarpukario Lietuvoje organizacijos – Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėją, ideologą ir pirmąjį viršininką bei LŠS Centro valdybos pirmininką.

2022 metų sausio 15 dieną įvyko darbo grupės posėdis, kuriame sudarytas veiklos planas šiai Šaulių sąjungos patriarcho garbingai sukakčiai paminėti. Su numatomu priemonių planu buvo supažindinta Lietuvos Respublikos Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos pirmininkė Paulė Kuzminskienė, kuri šiam veiklos planui apsvaistyti gegužės 23 dieną sušaukė posėdį. Jame dalyvavo Seimo nariai, premjerės Ingridos Šimonytės patarėjos Gabrielė Žaidytė ir Diana Varnaitė, krašto apsaugos viceministras Žilvinas Tomkus, ministro patarėja Kamilė Šeraitė, Seimo kanceliarijos Parlamento istorinės atminties skyriaus vedėja Angonita Rupšytė, Švietimo, mokslo ir sporto ministro patarėjas Ignas Gaižiūnas ir LŠS vado sudarytos darbo grupės nariai.

Šiame posėdyje aptartas numatomų priemonių planas. Planui buvo pritarta. Nutarta, kad kiti posėdžiai vyks Krašto apsaugos ministerijoje, kurių metu buvo suderinti bei pasiskirstyti darbai. Galima drąsiai teigti, kad šauliai pasiruošė 2023-iesiems – Vlado Putvinskio-Pūtvio metams ir darbai pradėti vykdyti.

Metų pradžioje jau išleistas V. Putvinskio-Pūtvio kalendorius, suredaguota ir tuoj spaustuvę pasieks biografinė V. Putvinskio-Pūtvio monograma, dalyvaujama konkurse dėl dokumentinio filmo apie V. Putvinskį pastatymo. Susisiekimo ministerija įsipareigojo išleisti pašto voką su specialiu spaudu, Šiaulių „Aušros“ muziejus rengia parodą, Kelmės krašto muziejuje įvyks mokslinė konferencija apie Putvinskių giminę, bus pagamintas atminimo medalis, organizuotas sąskrydis Grauzikų dvarvietėje ir žygis „Gimtaisiais Vlado Putvinskio takais“. Planuojama išleisti fotoalbumą ir bukletą V. Putvinskiui, surengti Respublikinį kūrybinių rašinių ir poezijos konkursą jaunimui apie V. Putvinskį, žemės ūkio ministerija organizuos minėjimą „Vladas Putvinskis – žemės ūkio novatorius“.

Spalio 6 dieną – Vlado Gerardo Putvinskio-Pūtvio gimimo dieną – šauliai bus kviečiami į Kelmę pagerbti Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjo atminimą prie jo kapo ir dalyvauti parade Kelmės gatvėse, o metų akcentu taps spalio 7 dieną vykianti mokslinė konferencija „Vladi Putvinskiui-Pūtvii – 150“, kuri vyks Vytauto Didžiojo karo muziejuje. Kviečiame visuomenę dalyvauti numatytuose ir organizuojamuose renginiuose ir taip prisidėti prie šios svarbios ir unikalios asmenybės pagerbimo ir jamžinimo.

Vladas Putvinskis-Pūtvys jau 94 metai, kai palikęs šį žemiškąjį pasaulį, tačiau jo suformuluota tėvynės gynėjo ideologija (mes vadiname šauliškąja ideologija) gyvuoja ir gyvuos, kol gyvens sąmoningas Lietuvos pilietis. O tai reiškia – amžinai. x

KARAS VERSUS SUGYVENIMAS: AR SVARBU, KAS IR KUO TIKI?

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Valdas Kilpys

1. Konfliktų gali kilti ne tik dėl ideologinių, bet ir religinių priežasčių.

6

Visuotinai buvo sutariama, kad religiniai karai Vakarų pasaulyje – gūdi praeitis. Tačiau realybė diktuoja savo dėsnius, kurie neretai paneigia teorinius išvedžiojimus. Demokratinė sąranga turėtų garantuoti kontroliuojamą prievartos naudojimą, tačiau pasirodė, kad humanizmo ir demokratijos idilė ne amžina. Ginkluotų konfliktų kyla ne tik dėl ideologinių, imperinių, bet ir dėl religinių priežasčių. Karas Ukrainoje taip pat turi panašią broožų.

Filosofas Martinas Buberis yra pasakęs, kad žodis „dievas“ esąs labiausiai nuvalkiotas iš visų žmonių kalbos žodžių. Niekas kitas nėra taip gėdingai pažemintas, manipuliuojant juo savais tikslais. Žmonių kartos, skirtingų religinių požiūrių suskaldytos, sutrypė šitą žodį. Bet kuris žmonijos ginkluotas konfliktas yra susijęs su dviem dalykais: pinigais arba tikėjimu.

Tikėtina, kad šis principas galioja ir Lietuvos pašonėje vykstančiam karui...

KAS VYKO EUROPOJE ANUOMET IR KAS DAROSI DABAR?

Europos istorija puikiai iliustruoja teiginį, kad dauguma karų kyla dėl tikėjimo. Nuolat besikartojančios religinės žudynės savo apogėjų pasiekė Trisdešimtmečio karo laikotarpiu (1618–1648 metais), kai dėl nesutarimų tarp katalikų ir protestantų žuvo mažiausiai ketvirtadalis visų Vokietijos gyventojų.

Dar dvi Europą siaubusios šmėklos taip pat sietinos su tikėjimu: XVIII amžiuje intensyviai žudomasi aiškinantis santykius tarp monarchistų ir Konstitucijos gerbėjų (prisiminkime be sustojimo caksinčias Prancūzijos revoliucijos giljotinas), o XX amžiaus pradžioje iškilę ir valdžią gavę komunistuojantys kairieji nepasikuklino iššudyti, represuoti bemaž trečdalis Rytų Europos populiacijos. Jų tikėjimas lyg ir ne religinis, tačiau, kai tikima netikėjimu, randasi nauja komunistinė religija.

Dalis musulmoniškojo pasaulio šiandien stebėtinai primena Vakarų Europą prieš veik 500 metų, kai čia vyko religiniai karai. Tada per visą regioną ritosi religinio sukilimo banga. Lygiai tas pats dabar vyksta Artimuosiuose Rytuose: vyksta susidūrimai tarp pačių islamo išpažinėjų. Vieni tiki sunizmo siūloma ideologija, kitiems priimtinesnis šiitizmas. Ir tai tik esminė islamo skirtis. Ką jau kalbėti apie tai, kad tiek sunitai, tiek šiitai taip pat tarpusavyje nesutaria. Taip tikėjimo pagrindu susiformuoja itin „sprogus mišinys“, kuris pasireiškia terorizmu, žudynėmis ir konvenciniais karais.

Tuo puikiai naudojasi nedemokratiniai režimai. Kremliaus chuntos valdoma Rusija dar visai neseniai Sirijoje vykdė karo nusikaltimus, kuriuos dabar importavo į Ukrainą.

„MES“ IR „JIE“. ISLAMO ATVEJIS

Visuomenės noras dalyti žmones į savus ir svetimus niekur nedingo. Tai paprasčiausias, banaliausias ir tiesiogiai siaurakakčiams skirtas jaukas norint kelti neramumus. Krikščionybės ir islamo sandūros kontekste pasaulio padalijimas į dvi priešiškas dalis yra itin vertingas siekiant kuo didesnio susipriešinimo. Kas geba, naudojasi tuo. Kad ir Rusija. Jiems kuo daugiau „karštų taškų“ pasaulyje, tuo geriau.

Konfliktas Sirijoje, į kurį savo noru įsipainiojo ir agresyvioji Rytų kaimynė, supainioja viską. Libano naujienų svetainės News25Now žurnalistė Hanin Ghaddar konfliktą Sirijoje pavadino „sostų karais“ – daugybė kovotojų grupių kovoja neaišku su kuo, neaišku kodėl ir

neaišku už ką. Tačiau viena yra akivaizdu: krikščionims visa tai labai nenaudinga. Nes juos medžioja visi.

Tokioje situacijoje lengviausias kelias yra padalyti pasaulį į savus ir svetimus. Šavus gini, svetimus žudai. Tai didelis iššūkis, nes Vakarai negali kovoti su visais musulmonais. Nevalia demonizuoti visos religijos, kad ir kokia ji būtų: islamas, pagonybė ar budizmas. Nes kiekviena jų neša savo tiesos grūdą.

Ir priešingai – manipulytvyvais tikslais tiek Biblijoje, tiek Toroje, tiek Korane galima rasti eilučių, kuriose teisinama prievarta. Viskas priklauso nuo to, kaip tai perskaitysi ir interpretuosi. Tenka pripažinti, kad kol kas Koranas yra tapęs bene labiausiai prievartą pateisinančiu šventraščiu. Ne dėl to, kad jis toks yra iš tiesų, bet todėl, kad taip kažkam naudinga.

Dėl pagonybės kol kas ramu. Lietuvoje nėra kritinio pagonių skaičiaus, kad jie galėtų pradėti kelti neramumus. Tačiau galimybė susipriešinti tarpusavyje neabejotinai egzistuoja. Ypač jei žvelgtume žemaičių pusėn.

ŠĖTONIŠKA RUSIJOS RELIGIJA

281-ąją Rusijos karo prieš Ukrainą dieną nuskambėjo gana radikalūs Ukrainos prezidento pareiškimai. Ukraina apribojo su Maskva susijusių religinių organizacijų veikimą šalyje. Čia apie tai, kad religija yra puikus įrankis kvailinti žmones ginkluotuose konfliktuose. Rusija tuo visai neprastai naudojasi, nes nemažai Ukrainos cerkvių priklauso Maskvos patriarchatui. Rusija religiją tiesiogiai naudoja kaip dar vieną ginklą. Niekas neabejoja, kad Maskvos patriarchas Kirilas yra tik dar vienas Rusijos slaptųjų tarnybų pareigūnas (Kirilas Gundiajevas).

Konkretizuojant manipuliudamas iš konteksto ištrauktomis Evangelijos citatomis ir iškraipydamas jų prasmę bei turinį. Maskvos patriarchas rugsėjo 25 dieną paskelbė eretišką stačiatikybės požiūriui mokymą apie Rusijos karių „atperkančiąją auką“. Kitaip tariant, tu gali žudyti, prievartauti, vogti ir daryti kitas nuodėmes, nes tikslas yra svarbesnis už atliekamus veiksmus. Mobilizacija yra sulyginama su savanoriška Jėzaus Kristaus atperkančia auka žmonijos išganymui.

Kalbant konkrečiau, tai 2021 metais pamoksle K. Gundiajevas ragina: „Drąsiai eikite atlikti karinės pareigos ir atminkite, kad jei atiduosite gyvybę už savo šalį, už savo draugus, kaip sakoma Šventajame Rašte, būsite su Dievu Jo karalystėje, Jo šlovėje, Jo amžinajame gyvenime.“ Argi tai nėra jau girdėtas kvietimas

kovoti su „netikėliais“? Argi ne tais pačiais žodžiais į savižudžius kreipiasi šių atjotos ir sunitų imamai?

Mūsų pagonybė. Keistuolių netrūksta. Kaip jau supratote, religinis dėmuo yra itin svarbus tiek užtikrinant visuomenės saugumą, stabilumą (t. y. visi sutartinai tiki vieną, sakykime, Dievą), tiek, priešingai – religinis dėmuo yra labai palankus veikimo planas siekiant visuomenės destabilizavimo (priversk protestuoti tuos, kurie mano, kad tikėjimo srityje yra skriaudžiamai). Tarkime, Kaune vienu metu buvo atsiradusi grupelė asmenų, kurie į valstybines šventes ateidavo su plakatais. Ant jų būdavo užrašyti labai keisti ir tarpusavyje nesantaiką skleidžiantys teiginiai (žiūrėkite nuotrauką), kurie drąsiai galėtų tapti kertiniu akmeniu skaldant Lietuvos visuomenę.

Mums to reikia? Suprantama, kad ne. Ypač dabar, kai Ukrainoje vykstantis karas yra persunktas „kovos už tiesą / gėrį / tikėjimą“ teiginiais.

Žuvusių rusų karių „atperkamoji auka“ yra šachidzmo idėjų skolinimasis iš fundamentalistinių islamo pasaulio srovių. Norom nenorom, bet Rusijos šventikai privalo sugalvoti tokią religinę ideologiją, kuri pateisintų neteisingą, grobuonišką karą.

Rusijos karys (modžahedas), žudamas kare, su „netikėliais“ (džihadą) gauna automatinį nuodėmių atleidimą ir patenka į rojų. Tiesa, žuvusio ortodokso ruselio anapus nelaukia būrys nekaltų mergaičių, bet... turint ūpą galima ir tai sugalvoti. Ar bent įsivaizduoti. Tyliai taip.

Nes mirti dėl nieko yra prasta mintis. Žūti dėl ko nors didesnio, galingesnio ir garantuojančio išganymą anapus – kitas reikalas.

VIETOJE PABAIGOS

2016 metais susitikime su musulmonais Kazanėje K. Gundiajevas sakė: „Turime bendrą moralinį pagrindą: ortodoksai ir musulmonai. Mums svarbu kartu stiprinti moralinį visuomenės pagrindą... Kartą mūsų prezidentas [Putinas] buvo paklaustas apie ortodoksų požiūrį į katalikišką krikščionybę ir islamą, ir jis atsakė: „Mes, ortodoksai, esame arčiau islamo.“ Ir jis buvo teisus ta prasme, kad tradicijos ir moralinio gyvenimo pagrindų požiūriu šiandien esame arčiau islamo nei kai kurie Vakarų krikščionys, kurie šiandien tolsta nuo tradicinės moralės.“ x

Parodoje „Amžinai laisva Ukraina!“ atskleidžiami 1914–1923 metų Ukrainos nepriklausomybės kovų puslapiai, ypač aktualūs šiandienio karo akivaizdoje.

BESIKARTOJANTI ISTORIJA

Didelis noras būti nepriklausomiems nuo svetimos valdžios bei kaimyninių valstybių paskatino ukrainiečius 1917 metais pradėti sekinančią kovą už laisvę ir demokratiją. Po Pirmojo pasaulinio karo prasidėjus Ukrainos nepriklausomybės karas truko net ketverius metus ir pasibaigė pergale, po kurios buvo įkurta Ukrainos Respublika. Prieš šimtmetį išsilaisvinusi šalis šiandien savo dvasia, drąsa ir vienybe įkvepia visą pasaulį: mūšio lauke vėl kaunasi už laivę, demokratiją ir išlikimą. Parodos dalyvė ir Černivcių srities Kraštotyros muziejaus direktorė Irina Javorska sakė: „Pāroda „Amžinai laisva Ukraina!“ siekiama parodyti ne tik 1917–1921 metų už nepriklausomybę kovojusias Ukrainos ginkluotąsias pajėgas, bet ir pagerbti šiuolaikinę Ukrainos gynėjų kartą. Labai džiaugiamės, kad mūsų eksponatus gali pamatyti ne tik Ukraina, bet ir visa Europa, visas pasaulis. Todėl šis susitikimas Lietuvoje yra dar viena galimybė mums paskelbti, kad laisvė neturi sienų. Kai kurios šalys supranta šio žodžio esmę, tačiau yra ir tokių, kurios nesuvokia jo gylio ir vertės. Ši mūsų eksponatų kelionė per Europą yra tvirtas pareiškimas, kad esame tikri savo pergale, esame tikri savo draugų palaikymu, o ši paroda būtent tai ir įrodo.“

Bendra Amerikos, Lietuvos ir Ukrainos paroda simbolizuoja ne tik kultūrinį, bet ir karinį bendradarbiavimą. „Amžinai laisva Ukraina!“ Vytauto Didžiojo karo muziejuje bus eksponuojama iki gegužės pabaigos.

„AMŽINAI LAISVA UKRAINA!“ – UNIKALŪS UKRAINOS KARIUOMENĖS ISTORIJS PUSLAPIAI

TEKSTAS: Džiuljeta Griškutė
NUOTRAUKOS: Adomas Norvydas

1. 1-osios Zaporizijos šaulių divizijos karininko Mykolos Mantuljako kompasas, kurį jis perdavė Ukrainos istorijos kabinetui Prahėje (1921 m.).

2. Jungtinės karo mokyklos baigimo ženklas (1921 m.).

Rugsėjo pabaigoje Vytauto Didžiojo karo muziejuje duris atvėrė tarptautinė paroda „Amžinai laisva Ukraina!“, kurią sudaro per 250 unikalų 1914–1923 metų Ukrainos kariuomenės atributų iš įvairių Ukrainos ir JAV muziejų, archyvų ir bibliotekų. Net du kontinentus jungianti paroda atskleidžia pasauliui mažai žinomą Ukrainos kovos už laisvę ir nepriklausomybę XX amžiaus pradžioje istoriją, šiandien ir vėl atsikartojančią karo siaubiamoje Ukrainoje. Paroda globoja LR Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė.

EKSPONATAI – KAIP KARIAI RIKIUOTĖJE

„Amžinai laisva Ukraina!“ – pirmasis toks Europoje Ukrainos, kaip kandidatės į ES, muziejinis projektas, jungiantis Lietuvą, Ukrainą ir JAV. Dar praeitų metų sausį Nacionaliniame Ukrainos istorijos Antrojo pasaulinio karo metais muziejuje Kyjive eksponuota paroda prasidėjus karui buvo evakuota ir, padedant Vytauto Didžiojo karo muziejui, ekstremaliomis sąlygomis per labai trumpą laiką perkelta į Lietuvą. Kaip pasakoja parodą parengęs Ukrainoje žinomas menininkas, ekslibrisų kūrėjas Volodymyras Taranas, parodą įkvėpė tarpukario karininko ir menininko Mykolo Bytinskio Ukrainos kariuomenės uniformos akvarelės ir kariuomenių, ypač Čin Ši Huang Terakotos armijos, rikiuotės modeliai.

„Meno kūriniai neturėtų būti plokšti, dedami išilgai sienų. Jie turėtų stovėti vienas po kito lygiai taip pat, kaip kariuomenė stovi rikiuotėje. Kariuomenė siejama su laipsniais, linijomis – tai jiems įprasta konstrukcija. Supratau, kad ekspoziciją reikia statyti būtent tokiu principu“, – teigė jau 13 metų

su Nacionaliniu Ukrainos istorijos Antrojo pasaulinio karo metais muziejumi bendradarbiaujantis dizaineris.

Parodoje „Amžinai laisva Ukraina!“ atskleidžiami 1914–1923 metų Ukrainos nepriklausomybės kovų puslapiai, ypač aktualūs šiandienio karo akivaizdoje. Pagrindinis dėmesys skiriamas XX amžiaus pradžios Ukrainos kariuomenės uniformų istorijai iš Ukrainos sečės šaulių, Ukrainos centrinės Rados, Ukrainos Liaudies Respublikos, Vakarų Ukrainos Liaudies Respublikos, Ukrainos etmono Pavlo Skoropadskio valdymo ir Ukrainos Liaudies Respublikos direktorijos laikotarpių. Įdomu tai, kad parodoje pristatoma nemažai įdomių eksponatų ne tik iš Ukrainos, JAV muziejų, bet ir jų archyvų: parodoje eksponuojami uniformų eskizai ir projektai, karinės uniformos dalys – apykaklės antsiuvai, antpečiai, sagos, uniformų audinių pavyzdžiai, karininkų mokyklos baigimo ženklas, kokardos, netgi karininko kompasas! Tai daiktai, tikrai nebūdingi archyvams, kur paprastai saugomi tik dokumentai, nuotraukos ar vaizdo medžiaga.

BAŽNYČIOS PASTATAS KAIP ORIENTYRAS IŠGYVENIMO MOKYMUOSE

1

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:

Gabrielius E. Klimenka,
Eduardas Klimenka
#Išgyvenimo_akademija_KlimEndka

Nepaisant to, kad Antrojo pasaulinio karo metais visas miestas buvo sugriautas, sąjungininkai nesprogdino Dresdenu bažnyčios, nes ji buvo puikus orientyras pilotams. Išgyvenimo mokymuose bažnyčios pastatas pristatomas kaip ideali orientavimosi priemonė, tačiau ne todėl, kad iš toli matoma.

Išgyvenimo mokymuose teigiama, kad aptikęs bažnyčią ir joje suradęs altorių gali susiorientuoti pasaulio kryptyse, nes esą visų bažnyčių altoriai yra orientuoti į rytus, t. y., jei stovi atsisukęs į altorių, tuomet žvelgti tiesiai rytų pusėn. Jei skaitytume rusiškus tekstus, juose nurodoma, kad tokia taisyklė galioja tik stačiatikių cerkvėse, nes tai sena tradicija, tačiau katalikai ją iškreipė arba jos nesilaiko. Ezoterikai apskirtai mano, kad bažnyčios pastatas orientuotas šventojo, kuriam ji dedikuota, astrologinio ženklo kryptimi, bet tai akivaizdūs blėniai, tad panagrinėkime, kaipgi yra iš tiesų dėl to bažnyčių orientavimo rytų pusėn?

Išgyvenimo mokymuose bažnyčios pastatas pristatomas kaip ideali orientavimosi priemonė, tačiau ne todėl, kad iš toli matoma. Išgyvenimo mokymuose teigiama, kad aptikęs bažnyčią ir joje suradęs altorių gali susiorientuoti pasaulio kryptyse, nes esą visų bažnyčių altoriai yra orientuoti į rytus.

IŠ KUR KILO TOKS POŽIŪRIS

Archajiniais laikais įvairiose religijose bei kultūrose išties egzistavo įprotis melstis atsisukus į kurią nors pusę, pavyzdžiui, Jeruzalę, Meką ir panašiai. Tokio paties principo laikėsi ir pirmųjų amžių krikščionys. Jie savo žvilgsnį kreipė į Dangiškąją Jeruzalę, kuri, kaip tikėta, turėjo būti rytuose. Čia remtasi Šventuoju Raštu, kuriame nurodoma, kad Edeno sodas yra rytuose. Taip pat tikėta, kad ir Kristus į Žemę sugrįš iš rytų, todėl jis net ir vadintas Ryto žvaigždė. Kaip tokio tikėjimo išraiška, mišios paprastai būdavo aukojamos anksti ryte, kartais net ir bažnyčios būdavo pastatomos taip, kad rytinė saulė mišių metu apšviestų altorių. Taigi pirmųjų amžių krikščionys, norėdami pabrėžti Dangiškosios Jeruzalės simboliką, meldėsi atsisukę į rytų kryptį.

PRIMINIMAS APIE PASAULIO KRYPTIS

Silpniau susigaudantiems topografijoje primename, kas yra azimutas, nes jo mums dar prisireiks. Azimutas – tai kampas tarp šiaurės krypties ir krypties į tam tikrą objektą vietovėje. Jis skaičiuojamas laipsniais nuo 0° iki 360° laikrodžio rodyklės judėjimo kryptimi. Rytų azimuto kampas yra 90°, pietų – 180°, vakarų – 270°, šiaurės – 360° (arba 0°). Taigi, jei išgyvenimo mokymuose nurodoma taisyklė apie bažnyčių orientavimą yra teisinga, tuomet atsisukę į altorių turėtume žvelgti tiesiai rytų, t. y. 90° kryptimi, na, o tada jau kitas pasaulio kryptis rasi be vargo. Tarkime, tau reikėtų eiti 200 laipsnių kryptimi, tad nuo tokio altoriaus reikėtų pasisukti 110° ir judėtum teisingai.

1. Šv. Onos bažnyčia Vilniuje.

TYRIMAS, KURĮ ATLIKOME

Žinodami tokį mokymą, netrukome pastebėti, kad jis ne visai atitinka realybę, tad ėmėmės matuoti, kurios bažnyčios atitinka šią taisyklę, o kurios ne. Naudojome kompasą *Silva Expedition* (tikslaus azimuto kampui nustatyti) bei „Android“ telefono programėlę *AR Compass* (kuria fiksuodavome ir vizualizuodavome kompasu rodmenis ir bažnyčią).

Kadangi ne visada pavykdavo užėiti į pačią bažnyčią, kartais rodmenis nuimdavome stovėdami prie pagrindinio įėjimo, nes jis paprastai yra priešingoje pastato pusėje nei altorius, t. y. jei altorius yra rytuose, išėjimas turėtų būti vakaruose. Pateikdami rezultatus darėme prielaidą, kad nuimant rodmenis nuo įėjimo galima kelių laipsnių paklaidą, tad rytų ribai ėmėme galimą 10° paklaidą. Kol kas iš viso ištyrėme 43 bažnyčių pastatus, iš kurių katalikų bažnyčios – 36, rytų krikščionių – 4 ir evangelikų – 3. Taigi rezultatai tokie:

KRYPTIS	AZIMUTAS	KATALIKŲ BAŽN.	STAČIATIKIŲ BAŽN.	EVANGELIKŲ BAŽN.
Šiaurė	AZ 350°–10°	1	1	–
Šiaurės rytai	AZ 80°–100°	6	1	–
Rytai	AZ 80°–100°	3	–	2
Pietryčiai	AZ 100°–170°	15	2	–
Pietūs	AZ 170°–190°	4	–	–
Pietvakariai	AZ 190°–260°	5	–	1
Vakarai	AZ 260°–280°	–	–	–
Šiaurės vakarai	AZ 280°–350°	2	–	–

Kol kas tyrimo imtis nėra didelė, iširtas tik nedidelis procentas iš 1 025 bažnyčių bei koplyčių, tačiau jau akivaizdu, kad tendencijos, jog bažnyčios pastatas būtų orientuotas į rytus, neaptikta. Rytų kryptį rodančias bažnyčias kol kas radome tik penkias, iš kurių 3 katalikų ir 2 protestantų, stačiatikių bažnyčios rodė bet kur, bet ne į rytus. »

PRIEŽASTYS, KODĖL LIETUVOS BAŽNYČIOS NERODA RYTŲ

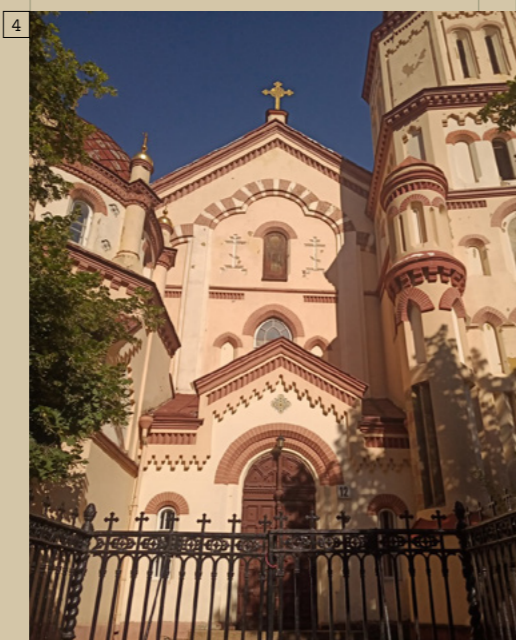
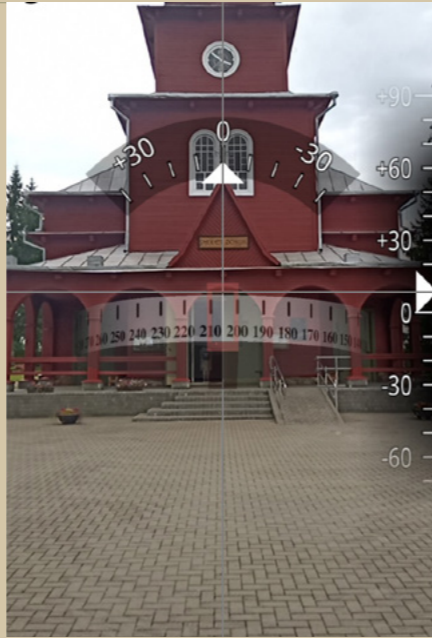
Taigi, kodėl nepaisant to, kad egzistuoja toks įsitikinimas, bažnyčios orientuotos rytų kryptimi, Lietuvoje tai negalioja? Pirmais amžiais bažnyčios statytos šventvietėse, o vėliau aplink jas buvo kuriama gyvenvietė, tad bažnyčios pastatų buvo galima orientuoti reikiama kryptimi. Lietuvoje viskas vyko kiek kitaip, nes bažnyčios statytos jau urbanizuotoje aplinkoje, tad ne visada buvo galima bažnyčios pastatą statyti reikiama kryptimi. Žodžiu, bažnyčias statė ne taip, kaip norėtusi, bet ten, kur tilpo.

Patys netikrinome, bet jei tikėtume įvairiais šaltiniais, pirmaisiais amžiais statytos bažnyčios [pavyzdžiui, Italijoje ar Graikijoje] išties orientuotos rytų kryptimi. Istoriniai tyrimai rodo, kad tokios tradicijos krikščionys gana griežtai laikėsi iki X amžiaus. Taigi panašu, kad krikščionybei atėjus į Lietuvą tokia tradicija jau buvo nunykusi arba beišnykstanti.

Nepaisant to, kad kompas analogas su magnetine rodykle atsirado jau prieš 4500 metų Kinijoje, Europoje apie magnetinės rodyklės pritaikymą laivuose žinota jau 300 mūsų eros metais, o Europoje kompasas pradėtas naudoti XII amžiuje, nedidelio nuokrypio nuo rytų priešastimi gali būti netikslūs matavimo prietaisai arba jų nebuvimas. Tad statytojai rytų kryptį galėjo nustatinėti iš akies: saulė teka iš ten, vadinasi, ten rytai; nepaisant to, kad skirtingu metų laiku saulė teka skirtingose vietose ir galimas labai ženklus nukrypimas nuo visiškų 90°.

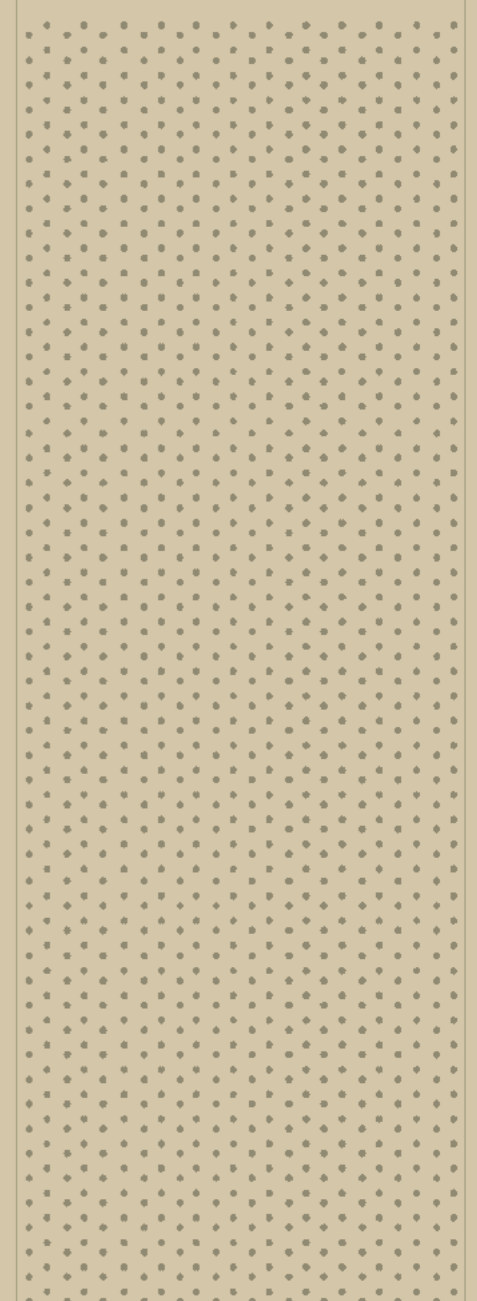
Taip pat tikėtina, kad buvo laikomasi ne geografinių rytų, o saulėtekio krypties, pavyzdžiui, jau minėtas mišių šventimas anksti ryte, tad kryptis simbolinė? Taigi Lietuvos kontekste tendencijos orientuoti bažnyčios pastatą į rytų pusę nepastebėta. Tikėtina, kad atlikus išsamesnius tyrinėjimus bus atskleisti kiek kitokie rezultatai, bet abejotina, ar jie atitiks išgyvenimo mokymuose naudojamą aksiomą. Bet kuriuo atveju nederėtų išgyvenimo mokymuose bažnyčios pastato nurodyti kaip orientavimosi objekto.

Net esant objektyviam suvokimui, kad bažnyčios pastatas rodo apytiksliai rytų kryptimi, būtų pravartu atsižvelgti į kitų gamtinių objektų rodmenis ir kryptį nustatinėti tik susumavus juos. Bet kuriuo atveju, bandydamas rasti kryptį be kompas, nesivadovauk vienu objektu, o pasitelk bent kelis, nes esama įvairių nenumatytų niuansų, galinčių iškreipti rodmenis.

2. Medininkų Švč. Trejybės ir Šv. Kazimiero bažnyčia.
3. Nidos Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčia.
4. Vilniaus Šv. Mikalojaus cerkvė.
5. Kauno arkikatedra bazilika.
6. Vilniaus reformatų bažnyčia.
7. Šv. Dvasios stačiatikių cerkvė.

Na, o kalbant apie cerkves, išties Maskvos patriarchato cerkvių išėjimas visada orientuotas į vakarus, o altorius – į rytus, tačiau čia jau politika, o ne topografija. x

LIETUVOS KARIUOMENĖS PĖSTININKŲ KOVOS MAŠINA „BOXER/VILKAS“

Pirminis ginklas

Prieštankinis raketinis kompleksas SPIKE

Pirminis ginklas

30 mm automatinė patranka BUSHMASTER

Pirminis ginklas

7,62 mm kulkosvaidis FN MAG

Pilnu kuro baku įveikiamas atstumas
>1 000 km

Antrinis ginklas

76 mm dūminiai granatsvaidžiai

Svoris apie **36,5 t.**

Variklio galia **720 AG**

Didžiausia įveikiama įkalnė
60 proc.

Maksimalus greitis
iki 100 km/h

PAPILDOMA INFORMACIJA

- Šoninio pasvirimo kampas priklauso nuo grunto, gali važiuoti pasviręs net iki 30%
- Nepriklausoma visų aštuonių ratų pakaba
- Esant poreikiui, ratai gali būti pripučiami net važiuojant

TRYS PERKAMIAUSI PISTOLETAI 2022-AISIAIS

1

9

TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys
NUOTRAUKA: 1shoot

1. Šauliams austrų gamintojo
Glock ginklai yra puikiai žinomi
ir nuolat naudojami.

Kiekvienais metais pistolečių gamintojai sukuria naujų modifikacijų ginklų, todėl pistoletai tampa lengvesni, ergonomiškesni ir tiesiog patogesni. Regis, dviračio jau neišrasi, bet ginklų pramonė nestovi vietoje ir rinkai pasiūlo naujų gaminių.

Remdamiesi guns.com duomenimis (tai viena didžiausių pasaulyje ginklų parduodančių svetainių), nusprendėme peržiūrėti perkamiausių JAV pistolečių sąrašus. Natūralu, kad senas ginklų laikymo ir naudojimo tradicijas turinčioje šalyje žmonės bet kokių pistolečių į namus nesineša. Renkasi geriausius...

Nors pateikiame tik tris daugiausia parduodamus modelius, populiariausi prekės ženklai yra *Glock*, *Smith & Wesson* ir *Taurus*. Tikimės, kad nusprendusiems įsigyti pistoletą šauliams ši informacija bus naudinga. Kita vertus, šio straipsnio nereikėtų traktuoti kaip *Glock* reklamos, tiesiog šis austrų gamintojas šiuo metu karaliauja ginklų rinkoje.

1. GLOCK 43X

Sutariama, kad šiuo metu geriausiai parduodamas pistoletas pasaulyje yra *Glock 43X*. Tai aukščiausios kokybės pistoletas, skirtas šaudyti iki 50 metrų atstumu. Jis yra kiek plonesnis ir trumpesnis nei klasikinis 19-asis *Glock*, todėl puikiai tinka nešioti po rūbais.

Glock 43X sveria tik 1,44 kilogramo su šoviniais ir turi lengvą 5,4 kilogramo nuleistuko nuspaudimą. *G43X* priklauso naujajai *Glock Slimline* serijai, kuri yra tokia pat patikima kaip ir standartiniai, įprasti *Glock*.

Privalumai: lengvas, patogus nešioti po rūbais, puikus nuleistukas, daug aksesuarų, kurie savininkui teikia galimybę ginklą dar labiau suasmeninti, įvertintas profesionalų.

Trūkumai: bazinis modelis nėra paruoštas optikai, tačiau galima įsigyti naujesnį *Glock 43x MOS*, kur galima tvirtinti įvairius optinius taikiklius.

2. TAURUS G3C

Taurus G3C yra naujausias modelis, pakeitęs populiarią *G2C*. *G3C* atsiskyta rankinio saugiklio, kad jis labiau atitiktų daugumos pistolečių gamintojų plėtojamas tendencijas. Modelis turi šiurkščios tekstūros rankeną ir puikią pistoleto ergonomiką, tačiau standartiniai taikikliai yra gerokai per prasti (maži, sunkiai žiūrėti). Nuleistukas gana „lengvas“.

JAV šis ginklas populiarus ir dėl nedidelės kainos (guns.com kainuoja 267,99 JAV dolerio). Daugelis jį renka kaip pirmąjį savo ginklų pabandyti. Dera pastebėti, kad lyginant su *HK*, *Walther* ar *Glock* pistoletais *Taurus G3C* yra visgi grubokas.

Populiariausi prekės ženklai yra *Glock*, *Smith & Wesson*, *Sig Sauer* ir *Taurus*.

Privalumai: 3 saugos būdai (užtaisyto pistoleto indikatorius, dužiklio blokatorius ir nuleistuko sauga), nebrangus, didelė dėtuvs talpa, išskirtinė gana patogi rankena, tinka „žaliems“ šauliams.

Trūkumai: ilgas nuleistuko paspaudimas, šiek tiek gremėzdiškas, palyginti su visais kitais sąraše esančiais pistoletais.

3. GLOCK 19 GEN 5

Tai neabejotinai šauliams žinomas, patikimas ginklas. *Glock 19* yra deramas sprendimas tiems, kurie mano, kad *Glock 17* yra per didelis, bet nenori mažo *Glock 43X* arba *Glock 26 (Baby Glock)*. Kai kuriems šio gamintojo fanatams nepatinka *Gen 5* modelio rankena, kuri yra be iškilimų pirštams. Tačiau būtent dėl to didėja pistoleto universalumas, leidžiantis ginklą paimti taip, kaip norime, nesibaimindami, kad jos pateks į pirštų griovelius.

Tai universaliausias pistoletas šiame sąraše, pasižymintis optimaliomis eksploatacinėmis savybėmis ir praktiškumu. Jis tinka ir slaptam, ir atviram nešiojimui prie uniformos.

Privalumai: didelė dėtuvs talpa, „lengvas“ nuleistukas, puikūs taikikliai, visuotinai sutariama, kad tai itin patikimas ginklas.

Trūkumai: problemos montuojant optinius įrenginius. x

ANDRIUS ŠMAILIS: MOKYMŲ SĖKMĘ LEMIA PASIRUOŠIMAS

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės metodininkas Andrius Šmailis Lietuvos kariuomenėje privalomąją karo tarnybą Algirdo MDB atliko 1997 metais, Lietuvos šaulių sąjungoje jis jau daugiau nei dešimtmetį, o Karaliaus Mindaugo šaulių 10-ojoje rinktinėje kursas ir mokymus šauliams veda nuo 2015-ųjų. Lietuvos šaulių sąjungoje skyriaus vado ir taiklojo šaulio kursas pastaruoju metu vedantis Andrius dažnai sutinkamas ir šaudymo pratybose, mokymuose bei varžybose, kur dalijasi savo žiniomis su šauliais ir padeda jiems tobulinti savo įgūdžius. Paprašėme jo pasidalyti savo įžvalgomis apie instruktoriaus darbą ir apie tai, kas labiausiai įsimena šiame darbe.

Šauliams organizuojamuose mokymuose tikrai yra ką veikti.

Kodėl pasirinkote mokyti kitus?

Niekada nesiveržiau mokyti kitų, nes vis atrodo, kad kažko nemoku, kiti moka geriau, žino daugiau. Tiesiog matydamas taisytinus dalykus dalijausi savo pastebėjimais, tad vienas kitas patarimas paskatino tapti instruktoriumi.

Pirmieji mokymai, kuriuose buvote instruktoriumi? Kokios baimės ir mintys lankė?

Tiksliai neprisiminsiu pirmųjų kursų, kuriuos teko vesti, bet puikiai pamenu, kad pirmas rimtesnis kursas, kurį teko vesti, buvo KASP BŠJK. Atvykęs į Kęstučio batalioną, vis mažiau, kokią temą reikės kalbėti jaunuoliams. Ir kaip tyčia gavau užduotį vesti paskaitą apie minas, sprogstamuosius užtaisus. Tuo metu mano žinios buvo labai menkos, tad ruoštis teko ir dieną, ir vėlai vakare, bet viskas pavyko puikiai.

Labiausiai pasisekė mokymai? Kas tai lėmė ar lemia mokymų sėkmę?

Mokymų sėkmę lemia pasiruošimas: nuo personalo, vietos iki medžiagos ir priemonių, naudojamų kurso metu. Negalėčiau išskirti labiausiai pasisekusių mokymų – visi mokymai, kursai yra geri.

Frazės, kuriomis motyvuojate šaulius?

Frazės kaip ir neturiu, viskas išeina natūraliai vedant kursą. Gal dažniausiai vartuju frazę „Life is life“.

Situacija, kuri kursų metu išmušė iš vėžių?

Tokių situacijų, kad būčiau „išmuštas“ iš vėžių, nepasitaikė, bet situacijų, kurios privertė sukilti kraujo spaudimui, tikrai buvo. Pamenu vieną, kurios turbūt ilgai nepamiršiu. Kai esi 100 procentų įsitikinęs, kad viską padarei, viskuo pasirūpinai, kursui maitinimas yra užsakytas (kurse dalyvauja apie dvidešimt žmonių), gyventi dar visą savaitę, o jam prasidėjus sužinai, kad, deja, bet maitinimo nėra. Žinoma, susiklosčiusi situacija buvo išspręsta, bet pirmas kelias akimirkas nerimo banga tikrai buvo užplūdusi.

Kas sunkiausia instruktoriaus darbe?

Pajuokausiu – pats darbas. Kalbant tiksliau, neužmigti vienoje pozicijoje – negalvoti, kad esi instruktorius ir taip bus amžinai.

Didžiausia nesėkmė?

Gal pavadinasiu ne nesėkmę, o pamoką. Visi įvykiai mus grūdina ir moko. Viena iš didesnių pamokų man – tai per didelę iniciatyvą. Nenoriu pasakyti, kad nereikia rodyti iniciatyvos, bet ji turi būti savu laiku ir ne per didelė. Bet, kaip sakoma, kas nedirba, tas neklysta.

Trimis žodžiais apibūdinkite gerą instruktorių?

Smalsus, atsakingas, sumanus bendrąja prasme.

Trimis žodžiais apibūdinkite gerą mokinį?

Smalsus, atsakingas, drausmingas.

Labiausiai įsiminę nutikimai mokymų metu?

Galėčiau išskirti kelias situacijas, kurios įsiminė. Vienoje teko pačiam būti pagrindiniu dalyviu, kai per pasiruošimą prieš mokymus įstrigau su automobiliu pelkėje – juokas per ašaras.

O kalbant apie pačius kursus, tai gal netikėta situacija buvo skyriaus vado kurse, į kurį atvykęs šaulys galvojo, kad čia dirbsime su žemėlapiu ir stumdysime figūreles patogiai sėdėdami kabinetuose prie stalo, o realybė, deja, buvo visai kitokia – kurso dalyviams teko patiems nešti kuprinę ir judėti miške. Beje, šis kursantas atsisakė kurso ir jo nebaigė.

Organizuojamuose mokymuose tikrai yra ką veikti. Kartą šauliai, dalyvaudami atrankoje į skyriaus vado kursą, turėjo laikyti testą. Po testo išeina vienas šaulys parūkyti ir sako: „Matau, čia pas jus reikia mokytis.“

Kaip dažnai pačiam instruktoriui reikia tobulinti savo žinias? Kokius pastaruosius kursus esate baigęs pats?

Vienas žodis – dažnai. Pastarasis baigtas kursas yra „Padalinių stebėtojų (vertintojų) kursas“. x

10

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: Gabrielė Nalivaikaitė

1. Andrius Šmailis - vienas dažniausiai sutinkamų instruktorių kursuose ir mokymuose šauliams.

SAUSIO 13-OJI: IŠSAUGOTI, PRIMINTI, PRISIMINTI

TEKSTAS: Karolina Kinderytė
NUOTRAUKA: Rita Gudė

1. Pilietiškumo išraiškos - pagarba valstybės simboliams bei valstybinių švenčių minėjimas.

1991 metų sausio 13 dieną vyko taikus lietuvių pasipriešinimas Sovietų Sąjungai, kuri jėga bandė perimti valstybiniam perversmui reikšmingus objektus. Deja, nepavyko išvengti gynėjų aukų.

Labai gaila tų šeimų, kurių nariai žuvo tą naktį. Tačiau jų auka ne veltui. Galia tik pasakyti ačiū Jiems, kad tą naktį kovojo dėl mūsų Lietuvos. Mes jų niekada nepamiršime.

Sausio 7 dieną Vilniuje jau 31 kartą prie Antakalnio kapinių sugužėjo keli tūkstančiai bėgikų, pasiryžusių dalyvauti bėgime. Kad ir kur bepasisuksi, buvo galima matyti šaulius ir jaunuosius šaulius. Smalsu buvo pakalbinti jaunimą, dalyvavusį bėgime, kodėl jie čia? Ką jiems reiškia Sausio 13-oji?

Kodėl dalyvaujate šiame bėgime?
Ar tai pirmas kartas?

INDRĖ: bėgime dalyvauju šeštą kartą. Dalyvavimas šiame renginyje man jau yra tapę tradicija, mano nuomone, visada svarbu prisiminti mūsų didvyrius, dėl ko šiandien esame laisvi. Taip pat labai smagu, kad kasmet susirenka tiek patriotiškų žmonių ir blogas oras netampa kliūtimi.

GINTARĖ: šiame bėgime dalyvauju jau antrą kartą. Noriu parodyti pagarbą, parodyti, kad man rūpi tie, kurie kovojo ir žuvo dėl mūsų laisvės 1991 metų sausio 13-ąją.

EIMA: pagarbos bėgime „Gyvybės ir mirties keliu“ dalyvauju ketvirtą kartą – tai mažiausia, ką galia padaryti dėl žmonių, kurie 1991 metais žuvo už Lietuvos laisvę, atminimo. Taip ugdu ne tik savo ištvermę ir fizinį aktyvumą, bet ir stiprinu pilietiškumą!

Kodėl jaunimui svarbu dalyvauti valstybinių švenčių minėjimuose?

INDRĖ: aš manau, kad pagrindinė dalyvavimo minėjimuose esmė yra išsaugoti, priminti apie istorinius įvykius, datas, asmenybes, nes yra jaunimo, nežinančio pagrindinių Lietuvos datų, mūsų herojų, netgi elementariausių Lietuvos istorijos tarpinių.

Koks tavo santykis su istoriniais įvykiais, vykusiais palyginti neseniai, bet tu dar nebuvai gimusi?

INDRĖ: Lietuvos istorijoje netrūksta kovų dėl savo žemės, savo tautos, savo kalbos ir laisvės. Klausantis žmonių, kurie dalyvavo tam tikruose įvykiuose, visada apima teigiamos ir neigiamos emocijos. Baimė ir išgąstis, o kažkur šalia ir žavesys lietuvių gebėjimu susivienyti. Tai turbūt pagrindinis lietuvių bruožas – visada, kai reikia, lietuviai bus vienas kumštis.

GINTARĖ: man labai skaudu klausytis, ką išgyveno žmonės tuo metu, su kokia baimė jie turėjo tai ištvirti.

Aš turiu tokį kaip ir įprotį kiekvienais metais prieš ir per Sausio 13-ąją peržiūrėti kiek įmanoma daugiau socialiniuose tinkluose esančios vaizdo medžiagos apie tą žiaurią naktį. Taip pat mokyklose girdime mokytojų pasakojimus, to meto žmonių išgyvenimus, degame žvakutes languose. Žiūrėdama vaizdo medžiagą, jaučiu labai didelį gailumą, bet kartu ir šlovės jausmą, nes žinau, kad iš esmės viskas pasibaigė sėkmingai, deja, su skausmingomis netektimis. Labai gaila tų šeimų, kurių nariai žuvo tą naktį. Tačiau jų auka ne veltui. Galia tik pasakyti ačiū Jiems, kad tą naktį kovojo dėl mūsų Lietuvos. Mes jų niekada nepamiršime.

EIMA: apie šiuos įvykius girdžiu iš aplinkinių, iš šeimos narių. Nors nuo kraupių Sausio 13-osios įvykių praėjo 30 metų, jausmas toks, lyg tai būtų įvykę labai neseniai. Girdint istorijas, matant laidas apie tos nakties įvykius apima nuostabią širpus jausmas, juk tą naktį dėl Lietuvos mirė žmonės, demonstravo savo drąsą... Šis jausmas nėra apsakomas žodžiais.

Kodėl reikalingos tokios atminties akcijos? Ar jaunimas, bendraamžiai diskutuoja apie tai, ką reiškia šie įvykiai Lietuvai? Jos žmonėms?

INDRĖ: tokios akcijos suvienija, sutraukia visus patriotiškus, besidominčius savo istorija žmones į vieną vietą. Mano nuomone, jos yra reikalingos, bet tik tiems, kam rūpi, kurie savo noru ateina ir dalyvauja renginiuose. Įprastai su bendraamžiais tokiomis temomis nediskutuojame, tačiau susirinkę į jaunųjų šaulių būrelius prieš valstybines šventes grupelėmis kalbamės, svarstome, kas būtų, jeigu būtų įvykę kitaip, koks mūsų likimas būtų dabar, ir t. t. Tačiau galia pastebėti, kad tokio jaunimo yra mažai.

GINTARĖ: tokios pilietinės akcijos rodo, kad mes nepamirštame, tikiuosi, kad šis bėgimas išliks visada, nes jis svarbus tiek vyresnio amžiaus žmonėms, tiek jaunimui. Jaunimas diskutuoja šiomis temomis, nes kiekvienas vaikas girdi skirtingus tos nakties pasakojimus: iš tėvų, iš senelių, mokytojų. Tai svarbu, nes visų pasakojimai skirtingi, unikalūs, vis kažkas naujo sužinoma ir išlieka jauno žmogaus atmintyje.

EIMA: žmonės susivienija dėl bendro tikslo, jie prisimena, dėl ko tokie renginiai yra rengiami. Mano nuomone, tokios akcijos yra tikrai labai reikalingos tam, kad prisimintume savo istoriją, pagerbtume laisvės kovotojus. Jaunimas visuomet kalba šiomis temomis, nes kiekvienais metais yra kalbama mokyklose, renginiuose, per televiziją. x

KARO AKADEMIJOS MOKOMOJI MEDŽIAGA – MĄSTANČIAI, KURIANČIAI IR NEBIJANČIAI SUKLYSTI ASMENYBEI UGDYTI

1

TEKSTAS: Lina Vaitiekūnaitė
NUOTRAUKOS: Gabija Karnilaitė

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija mokykloms ir neformalųjį ugdymą vykdančioms organizacijoms pristato naujai susistemintą mokomąją medžiagą pilietinio pasipriešinimo ir visuomenės atsparumo informacinėms grėsmėms temomis.

Pilietiško, nacionalinio saugumo ir gynybos temomis yra parengta nemažai vadovėlių, metodinės medžiagos. Nemažai įvairaus pobūdžio ir formato informacijos pateikiama skirtingų institucijų ir organizacijų tinklalapiuose.

Nepaisant to, kad esama turinio, skirto moksleiviams, mokytojams, kitoms suinteresuotosioms grupėms, specialistai pastebi, jog nėra vienos nuoseklios informacinių paketų duomenų bazės, kurios medžiaga remiantis būtų galima įgyvendinti skirtingus mokymo(si) scenarijus.

Atsižvelgiant į tai ir į mokomojo dalyko specifiką, pristatytuose mokomosios medžiagos paketuose yra susistemintas ir suaktualintas šiomis temomis jau parengtas vaizdinis, garsinis ir tekstinis turinys, pateiktos interaktyvios ugdymo priemonės, leidžiančios naujai pažvelgti į ugdymo procesą.

SVARBIOS MOKYTOJŲ PASTABOS

Pristatydamas šią medžiagą kaip mokslo tiriamojo darbo projektą „Lietuvos visuomenės atsparumo ir galios didinimas pilietinei gynybai“, jo vadovė, Lietuvos karo akademijos Gynybos inovacijų centro direktorė dr. Viktorija Šimanauskienė papasakojo, kaip buvo siekiama užsibrėžto tikslo – sudaryti geriausios literatūros ir kitų informacijos šaltinių šiomis temomis sąrašą ir sukurti inovatyvias ir interaktyvias jas atitinkančias mokomąsias užduotis, pateikiamas patrauklia ir prieinama forma.

Siekiant sukurti mokomosios medžiagos paketus ir juose pateikti aktualų turinį pilietinio pasipriešinimo ir visuomenės atsparumo informacinėms grėsmėms temomis, naudojantis viešai prieinamais šaltiniais, buvo parengti bandomieji šios medžiagos paketai, o ieškant tinkamų leidinių sudarant knygų sąrašą bendradarbiauta su Lietuvos karo akademijos biblioteka.

„Buvo atlikta mokytojų, ugdančių moksleivių pilietiško, apklausa. Ji leido įvertinti šiuo metu naudojamo turinio kokybę ir naujos medžiagos bei metodų poreikį, šaltinių įvairovę. Nacionalinės švietimo agentūros mokytojams organizuotų vasaros kursų metu mokytojams pristatytas projektą, dalis jų taip pat įsitraukė į projekto darbo grupę, – aiškina dr. Viktorija Šimanauskienė. – Kad būtų tinkamai integruoti inovatyvūs mokymo metodai ir socialinės medijos, organizuotos interaktyvios simuliacijos, t. y. surengti bandomieji žaidimai. Jų dalyviai – kvietiniai Krašto apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų, įvairių krašto apsaugos sistemos institucijų atstovai, mokytojai, tėveliai ir dėstytojai – sprendė jų metu kylančias problemas ir taip ugdė savo komunikacijos, sprendimų priėmimo, kritinio mąstymo ir kompromisų paieškos įgūdžius.

PRISTATOMOS INTERAKTYVIOS UŽDUOTYS

Supažindindamas su mokymui skirtomis interaktyviomis užduotimis, jas kūręs projekto ekspertas dr. Marius Kalinauskas atkreipia dėmesį, kad buvo parengtos dvi originalios užduotys visuomenės pilietinio pasipriešinimo ir informacinio saugumo temomis, kurios nėra linijinės, t. y. leidžia improvizuoti lanksčiai taikant projekto metu atrinktą medžiagą. „Iš duoto bendro literatūros sąrašo mokytojai parenka šaltinius, kuriais remdamiesi moksleiviai mokysis kurdami, bandydami improvizuoti, kai turės ribotą kiekį informacijos, dirbdami komandoje ir šią metodinę medžiagą taikydami įvairiose situacijose“, – paaiškina ekspertas.

Pirmoji užduotis – pilietinio pasipriešinimo tema sukurti interaktyvų žaidimą. Iš pradžių dalyviai turi išsinagrinėti duotą literatūrą tam tikra poteme, tada, ja remdamiesi, sukurti žaidimo prototipą ir jį kartu su komandos draugais išbandyti.

Pavyzdys gali būti žaidimas „Numušk priešą šarvuotį“, kurio dalyvis turi atpažinti priešą karo techniką, jeigu toks priešas užpultų šalį. Teisingai atsakęs į klausimą, susijusį su šio žaidimo tema, žaidėjas meta smiginio strėlę į pakabintą kovinės technikos maketą. Kuo svarbesnis taikinytis, tuo daugiau taškų gauna, jeigu pataiko į taikinį. Laimi žaidėjas, kuris pirmas surenka 10 taškų. Užduočiai skiriamos 4–5 pamokos ir dar namų darbų užduočių, o žaidimas turi būti sužaidžiamas maždaug per 10 minučių.

DRAUGŲ PASTABOS PADEDA MOKYTIS TOLIAU

Po žaidimo išbandymo jo kūrybinė komanda sulaukia atsiliepimų, t. y. žaidimą įvertina mokytojas ir kiti mokiniai. Vertinimas šiuo atveju nebūna tik „geras“ arba „blogas“. Klaida toleruojama kaip pažangos forma, nes parodo, kuriuos sprendimus moksleivis turi patobulinti ir atnaujinti žaidimą. Kai įvyksta galutinis pristatymas (peržaidimas), parašomas bendras balas. Pasak dr. Mariaus Kalinausko, mokiniai, sulaukę ne tik mokytojo, bet ir savo bendraamžių įvertinimo, kitaip jį priima, nes darba vertina ne viršesnis už jį asmuo, o bendraklasis, kuris yra jo komandos narys, draugas, bendraamžis.

„Per žaidimą daugiausia išmokta tas žmogus, kuris jį kuria, – apibendrina dr. M. Kalinauskas. – Kurdamas žaidimą, jis įgyja daugiau žinių nei dalyvaudamas jame. Nebent žaidimas būna labai vykęs ir žaidžiantieji nori jį kartoti keletą kartų.“

Žaidimus gali kurti ir juose dalyvauti nebūtinai tokio pat amžiaus asmenų grupės ir mokinių klasės. Dalyvius gali vienyti tema ir veiklos sritis. Tad šauliams tai ypač lengvai pritaikoma.

Antroji užduotis – sukurti vaizdo siužetą atsparumo informacinėms grėsmėms tema. Socialinis tinklas „Youtube“ pakeitė televiziją, ir vaikai jo turinį nuolat vartoja. Jie pažįsta šią informacijos priemonę, todėl siekiama, kad iš vartotojų taptų jos kūrėjais. Užduoties tikslas – kad moksleiviai ne tik pristatytų tam tikrą temą, bet ir ją moderniai, patraukliai pateiktų, taip patys daug ko išmoktų ir dar sukurtų mokomosios medžiagos klases draugams. Remdamiesi mokytojo duotais šaltiniais, mokiniai rašo scenarijų, jo pasakojimą įgarsina ir iliustruoja vaizdo montažu.

Reikalavimas vaizdo siužetui – nuo 1,5 iki 2 min. trukmės, todėl reikia labai glaudžiai išdėstyti svarbiausius informacinius vienetus.

SKATINA IMTIS ATSAKOMYBĖS

Abiem užduotimis, pasak dr. M. Kalinausko, siekiama paskatinti mokinį įsitraukti į kūrybinį procesą, kad jis ne tik naudotų mokytojo pateiktą medžiagą, bet ir pats kurtų užduoties turinį, jį vertintų. Mokytojas atlieka moderatoriaus vaidmenį, padedančio ištaisyti užduoties balanso netobulumus ir prižiūrinčio, kad kolektyvinis vertinimas vyktų sklandžiai, sąžiningai. Taip vaikas auga ir tobulėja, nes kurdamas turinį tam tikra tema priverstas pats apie tai daugiau sužinoti, t. y. skaityti literatūrą ar ieškoti kitų informacijos šaltinių. Jis neturi bijoti priimti sprendimų ir už juos imtis atsakomybės.

Tiek viena, tiek kita užduotis yra komandinė, todėl reikia savo interesus derinti su kolegomis. Be to, dalyvis niekada neturi visos reikalingos informacijos, bet tik ja naudojantis reikia gauti geriausią rezultatą. Eksperto teigimu, tai yra vienas pagrindinių tikslų – išugdyti pilietį, kuris gebėtų priimti sunkius sprendimus nestandartinėse situacijose, turėdamas tik tam tikrų resursų, kurie jam tuo metu yra prieinami.

Į mokyklą arba neformaliojo ugdymo būrelius tada galima žiūrėti kaip į saugaus mokymosi žaidimų aikštelę. Tačiau „saugus“ nereiškia, kad negalima susižeisti, suklysti, kad nebus kritikos. Tai reiškia, kad yra mokytojas, draugai ir komanda, kurie jį palaikys, suteiks konstruktyvų grįžtamąjį ryšį ir vėliau besimokantis asmuo taps stipresnis, protingesnis ir atsakingesnis. Tai yra piliečio, ne akelai taisykles vykdančio, bet mąstančio, improvizuojančio ir kuriančio, asmens ugdymas.

Krašto apsaugos ministerijos finansuojamo projekto mokomosios medžiagos paketai, skirti nagrinėjantiems pilietinio pasipriešinimo ir visuomenės atsparumo informacinėms grėsmėms temas, jau pristatomi Nacionalinės švietimo agentūros <https://sodas.ugdome.lt/> metodine-medžiaga ir Lietuvos karo akademijos <https://lka.lt> tinklalapiuose ir yra atviri visiems Lietuvos pedagogams. x

1. Svarbu įgyvendinti skirtingus mokymosi scenarijus.

1

ŠAULIŲ VAIDMUO KLAIPĖDOS KRAŠTO LIETUVIŲ SUKILIME

13

1. LŠS archyvą papildė unikali
Klaipėdos sukilimo dalyvių nuotrauka.

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius

Po Pirmojo pasaulinio karo Klaipėdos kraštas buvo vienas svarbiausių Baltijos regione. Labai svarbi buvo ir Nemuno–Klaipėdos komunikacinė sistema, kuri įvairiais būdais siekė kontroliuoti Lenkija, nepatenkinta Antantės suteiktomis teisėmis Dancigo (dabar – Gdanskas, Lenkija) uostui. 1919 metų birželio 28 dieną Versalio konferencijos nutarimu Klaipėdos krašto valdymas laikinai buvo patikėtas sąjungininkams, ir 1920 metų vasario 13–14 dienomis į Klaipėdą atvyko nedidelė prancūzų įgula. Vasario 17 dieną gen. Odry Klaipėdos krašto valdymui sudarė vokišką „Darbo talkos“ prezidentumą ir pavadino jį Klaipėdos krašto direktorija. Šios direktorijos pirmininku buvo paskirtas miesto burmistras A. Altenbergas, kuris buvo didelis lenkų šalininkas ir neturėjo jokio pasitikėjimo tarp vietos vokiečių ir lietuvių.

Lenkijos aktyvumas Klaipėdos krašte buvo pavojingas Lietuvos ir Vokietijos valstybiniais interesams, nes šių valstybių veikimas buvo suvaržytas: Vokietija buvo pralaimėjusi karą, o Lietuva, turėjusi problemų dėl Vilniaus krašto, dar nebuvo kai kurių didžiųjų valstybių pripažinta de jure. Lenkijos įtakos stiprėjimas Klaipėdos krašte Lietuvai grėsė nauju „Želigovskio“ žygiu, nes Lietuva Klaipėdos ginčo svarstyme neturėjo įtakingų sąjungininkų. Didžioji Britanija su lordu Cursonu priešakyje buvo geriausia, jeigu ne vienintelė, Lietuvos šalininkė, tačiau ją mažai tedomino Baltijos regionas. O Lenkiją rėmė jos nuolatinė sąjungininkė Prancūzija, kurios karinė įgula ir buvo dislokuota Klaipėdoje. Vietos lietuviai savo jėgomis niekaip negalėjo prie Lietuvos prijungti Klaipėdos krašto, todėl 1922 metų pabaigoje komisaro Gabrielio Patisnės iniciatyva Klaipėdoje buvo įkurta „Arbeitsgemeinschaft für den Freistaat Memelland“, kuri surengė vietos gyventojų parą rinkimą-apklausą. Beveik 90 procentų Krašto gyventojų pasisakė už laisvą valstybę – „Freistaat“a“. Dauguma šio krašto lietuvių save laikė Vokietijos piliečiais ir tam įtakos turėjo tai, kad čia veikė stiprios vokiečių organizacijos. Vien „Der Deutch-Litauischer Heimat-Bund“ organizacijos veikloje dalyvavo apie 40 tūkstančių narių.

Ekonomiškai lietuviai Mažojoje Lietuvoje nebuvo diskriminuojami, tačiau apsispręsti Lietuvos naudai pirmiausia juos vertė ekonominės aplinkybės: 1920–1922 metais krašto parduotuvėse neliko drabužių, įvairių medžiagų, žemės ūkio padargų ir mašinų, geležies dirbinių, anglies, mineralinių trąšų ir kitų prekių. Ėmė trūkti maisto produktų, klestėjo kontrabanda. Tuo metu Lietuvoje ekonomikos krizės nebuvo, palyginti su Lenkija ir Vokietija. Lenkijoje infliacija 1920–1922 metais išaugo 30 kartų, slėgė skurdas, karinių išlaidų našta. Infliacijos sunkumai slėgė ir Vokietiją, kur jos mastai buvo dar didesni. 1922 metų lapkričio mėnesį vykusioje Ambasadorių komiteto konferencijoje pirmininkas Julesas Laroche pasisakė, kad yra pasirengęs Klaipėdai suteikti laisvojo miesto statusą (kaip ir buvo suteiktas Dancigui). Tačiau Lietuvos tai netenkino. Dar 1919 metų gegužės 2 dieną Paryžiaus konferencijoje Lietuva reikalavo grąžinti Klaipėdą, nes miestas užima svarbią strateginę ir ekonominę vietą prie Baltijos jūros. Po konferencijos, gavęs preliminarų Vokietijos ir Sovietų Rusijos atstovų pritarimą, Lietuvos ministras pirmininkas E. Galvanauskas ėmė rengti sukilimo gaires. Kariuomenės įvesti nebuvo galima, tad reikėjo suplanuoti valdžios perėmimą iš vidaus, nedalyvaujant reguliariems kariuomenės daliniams. Tinkamiausias variantas – SUKILIMAS.

1922 metų lapkričio 16 dieną įvyko Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdybos prezidiumo posėdis, kuriame dalyvavo ir grupė Klaipėdos krašto lietuvių.

Klaipėdietis E. Simonaitis LŠS vadovybei teigė: „Sukilimas yra būtinas, nes kitaip Klaipėdos krašto neteksime. Bet patys klaipėdiškai nesukils. To turi imtis Šaulių sąjunga. Iš klaipėdiečių reikėtų sudaryti sukilėlių vyriausybę, o sukilimui vadovauti ir duoti kovotojus turi Didžiosios Lietuvos lietuviai.“ Tame posėdyje, dalyvaujant LŠS Centro valdybos pirmininkui prof. V. Krėvei-Mickevičiui, LŠS viršininkui kpt. P. Klimaičiui, prezidiumo nariams prof. L. Vailionui, P. Džiuvei, A. Marcinkevičiui (nuo 1939 metų – Mantautas) ir Klaipėdos šaulių skyriaus vadui J. Bruvelaičiui, buvo svarstomas klausimas dėl ginkluoto Klaipėdos krašto lietuvių sukilimo. Lietuvos ministrų kabinetas, faktiškai kontroliavęs sukilimo pasiruošimą ir vykdymą, formalią atsakomybę už galimas neigiamas pasekmes paliko Šaulių sąjungai. Prof. V. Krėvė-Mickevičius ir A. Marcinkevičius savo atsiminimuose rašė, kad Lietuvos Vyriausybė, supažindinus ją su sukilimo planu ir paprašius paramos, pareiškė negalinti suteikti paramos nei ginklais, nei lėšomis, tačiau pažadėjo apmokėti visas išlaidas, jeigu sukilimas pasisuktų. Manoma, kad toks vyriausybės poelgis buvo maskuotė, nes visas sukilimo plano smulkmenas kontroliavo ir tvirtino ministras pirmininkas E. Galvanauskas ir Generalinis štabas.

1922 metų gruodžio 20 dieną į slaptą pasitarimą Šaulių sąjungos štabe buvo pakviesti visi LŠS skyrių vadai. Šio pasitarimo metu buvo kruopščiai aptarinėtas sukilimo planas, ieškotos galimybės ginklams ir lėšoms gauti. Po šio pasitarimo devynių skyrių vadai pasiliko Kaune, kad vėliau iš karto galėtų dalyvauti operacijoje. 1922 metų gruodžio 24 dieną, Kūčių vakarą, iš LŠS Centro valdybos pirmininko prof. V. Krėvės-Mickevičiaus kabineto šaulių skyrių vadams nusikrejo slapta šifrograma: „Pinigus surinkti į vieną vietą.“ Tai reiškė, kad šauliai turi pajudėti į numatytas susitelkimo vietas prie Klaipėdos. 1923 metų sausio 3–5 dienomis Kaune vyko slaptos konsultacijos tarp ministro pirmininko E. Galvanausko, Lietuvos atstovo Klaipėdoje J. Žiliaus, Generalinio štabo kontržvalgybos skyriaus viršininko J. Polovinsko (nuo 1923 metų – Budrys) ir Klaipėdos sukilėlių atstovo E. Simonaičio. Šiame pasitarime galutinai buvo patvirtintas Klaipėdos krašto užėmimo planas kariuomenės ir Šaulių sąjungos jėgomis. »

Visų sukilimo vadovų pavardės

konspiraciniais sumetimais buvo

pakeistos:

J. Polovinskas tapo

J. Budriu, J. Tomkus –

A. Oksu, jo padėjėjas

kpt. J. Šarauskas –

Juozapaičiu,

grupės vadas

kpt. M. Kalmantas

(vėliau – LŠS

viršininkas) – Bajoru.

Sukilimo vadu buvo paskirtas Jonas Polovinskas (sukilimui vadovauti buvo prašytas ir dviejų Vyčio Kryžiaus ordino kavaliarius kpt. J. Variakojis, tačiau dėl nepriimtinių organizacinių sąlygų jis atsisakė), jo pavaduotoju tapo LŠS viršininkas kpt. P. Klimaitis, štabo viršininku – Generalinio štabo karininkas J. Tomkus. Visų sukilimo vadovų pavardės konspiraciniais sumetimais buvo pakeistos: J. Polovinskas tapo J. Budriu, J. Tomkus – A. Oksu, jo padėjėjas kpt. J. Šarauskas – Juozapaičiu, grupės vadas kpt. M. Kalmantas (vėliau – LŠS viršininkas) – Bajoru ir kt.

Karininkai, vykstantys į Klaipėdos kraštą, buvo išleisti „atostogauti“ arba išvyko į „ypatingas komandiruotes“. Sukilimo plane J. Polovinskas rašė: „Mūsų uždavinys – padedant sukilėliams nuversti Direktoriją, palaikyti krašte tvarką, kol sustiprės nauja valdžia. Veiksmuose vengti naudoti ginklus prieš prancūzus, kuo mandagiau elgtis su vietos gyventojais, neplėšikauti, negirtuokliauti, draudžiama kelti kalbose politinius-ekonominius klausimus, kaip dalijamas dvarų, nusavinimas turto, kurie galėtų iššaukti nepasitenkinimą kai kurių sluoksnių, laikyti didžiausios paslapties, mandagumo, pasiryžimo, blaivumo ir tvarkos, kad nedavus progos vietos gyventojų pasipiktinimui. Priešo nėra – tik galime jį sutverti patys nevykusių elgesiu.“ Iš šio rašto galima spręsti, kad J. Polovinskas labai atsargiai vertino padėtį sukilimo metu, nors tuometis LŠS

Centro valdybos pirmininkas prof. V. Krėvė-Mickevičius vėliau jį, kaip sukilimo vadą, apibūdino gana skeptiškai: „...buvęs vidaus reikalų ministerijos valdininkėlis, pasiųstas į Klaipėdos kraštą kaip seklys, agentas, likimo, ar geriau pasakius, moterų protekcija atsiradęs Klaipėdos krašto gubernatoriumi, prie pačio išvadavimo mažai prisidėjęs.“ Klaipėdos operacijoje dalyvavo 5-ojo ir 8-ojo pėstininkų pulkų kariai ir karininkai, 1-ojo husarų pulko kavaleristai, Karo ir Karo policijos mokyklų kariūnai, apie 800 šaulių (Klaipėdos sukilime dalyvavo visų rinktinių šauliai, išskyrus Seinų skyriaus, kurie veikė prie lietuvių–lenkų demarkacinės linijos). Iš visų šių pajėgų buvo suformuota Ypatingoji rinktinė, kurią sudarė trys grupės: Klaipėdos miestui užimti – 405 kariškiai ir 125 Kaišiadorių būrio šauliai. Pagėgiams užimti ir saugoti sieną su Vokietija – 193 kariškiai ir 250 Panevėžio būrio šaulių. Trečiosios grupės, kuriai priklausė 23 5-ojo pėstininkų pulko kareiviai, 1 aviacijos karininkas (lt. Steponas Darius), 1 LŠS karininkas (lt. A. Zienius) ir 80 Vilkaviškio būrio šaulių, uždavinys buvo užimti Šilutę ir jos apylinkes. Kaišiadorių, Panevėžio ir Vilkaviškio būriams priklausė ne tik šių rinktinių šauliai.

Šie junginiai buvo suformuoti minėtose vietose iš įvairių šaulių rinktinių. Pavyzdžiui, į Vilkaviškyje suformuotą šaulių būrį įėjo Šakių, Vilkaviškio, Marijampolės ir Lazdijų rinktinių šauliai. Šis būrys turėjo 21 kulkosvaidį, 3 automobilius, 4 motociklus ir lauko ryšio priemones. 1923 metų sausio 6 dieną pirmieji sukilėlių būriai dviem ešelonais iš Kauno pasiekė Klaipėdos pasienį. Oficialiuose dokumentuose buvo rašoma, kad „naujokai vyko į pasienio punktus“. Civiliais drabužiais šiuos „naujokus“ aprūpino Šaulių sąjungos vadovybė. Karinius ešelonus su ginklais, vykstančius Mažeikių–Priekulės–Skuodo–Kretingos geležinkeliu per savo teritoriją, praleido Latvija, nes tuomet dar nebuvo Šiaulių–Telšių–Kretingos geležinkelio linijos. 1923 metų sausio 9 dieną Ypatingosios paskirties rinktinės I grupė atvyko prie Bajorų stoties. II ir III grupės – prie Lauksargių. Kitą dieną civiliais drabužiais persirengusių sukilėlių grupės su žaliais raiščiais ant rankovių ir užrašu „MLS (Mažosios Lietuvos sukilėliai) įsiveržė į Klaipėdos kraštą. Priešininkas Klaipėdos krašte turėjo 21-ąjį prancūzų Alpių šaulių batalioną, dislokuotą Klaipėdoje, su 200 karių ir 25 kulkosvaidžiais. Šiam batalionui vadovavo mjr. Thibautas. Mobilizuotoje krašto policijoje buvo apie 150 žandarų, prie kurių, Klaipėdos burmistro pašaukti, prisidėjo dar 100 savanorių. Sausio 11 d. rinktinės II grupė, nesulaukusi rimtesnio pasipriešinimo, užėmė Šilutę, o I grupė – Girulius ir Tauralaukį.

Iki sausio 11 dienos 20 valandos buvo užimtas beveik visas Klaipėdos kraštas, išskyrus patį Klaipėdos miestą. Sausio 11 dienos vakare sukilėlių vadovybė pasiuntė miesto vadovams kreipimąsi: „Lig šio laiko nepralietas nė vieno kraujo lašo, o viso krašto gyventojai su didžiausiu džiaugsmu sutiko savanorius. Visame krašte administracija ir policija eina ir toliau eis savo tiesiogines pareigas, Tik šiandien, prisiartinę prie Klaipėdos, mes buvome sutikti šautuvų ir kulkosvaidžių ugnimi. Mes sukilome tik neapkenčiamos Direktorijos nuversti. Visa šalies tvarka pasilieka tokia, kaip ligi šiolei buvo. Su gerbiamąja prancūzų kariuomene mes norim nustatyti širdingiausius santykius. Dėl to prašom Jūsų Ekscelenciją, gerbiamas pone Oberkomisare, atitraukti prancūzų kariuomenę į jos būstinę ir sulaukyti ją nuo karo veiksmų, o policijai įsakyti eiti savo tiesiogines pareigas, nekludant ramiai įžengti Klaipėdon.“ Sukilėlių štabas nekantriai laukė atsakymo, kurį turėjo gauti ne vėliau kaip sausio 12 dieną 3 valandą ryto. Tuo metu Klaipėdos miestas buvo apsuptas, sukilėlių kariuomenė jau buvo užėmusi visą kraštą.

Sausio 12 dieną sukilėliai sulaukė neigiamo atsakymo į kreipimąsi. Klaipėdoje buvo įvesta apgulties padėtis – kasami apkasai, statomi kulkosvaidžiai, ginkluojama policija ir savanoriai, uosto link skubėjo karo laivai. Puolant Klaipėdą, svarbiausias uždavinys buvo Sendvario užėmimas ir Danės upės forsavimas. Naktį iš 14-osios į 15-ąją 4-osios kuopos iš I rinktinės, vadovaujamos kpt. Strielnicko, savanorių (daugiausia iš Kauno šaulių būrio) pajėgomis buvo užimtas Sendvaris. Šiame aršiam mūšyje žuvo jauniausias Nepriklausomybės kovose žuvęs šaulys Algirdas Jasaitis. Žūties dieną jam buvo 15 metų ir 52 dienos. Prancūzų kulkosvaidininkams sustabdžius puolančius sukilėlius, jis pirmas pakilo į ataką ir savo drąsa įkvėpė vyresniuosius bendražygius tęsti puolimą. Deja, kulka paguldė šį jaunąjį šaulį... Užėmus Sendvarį, kelias į Klaipėdos centrą buvo laisvas. Tą pačią naktį 2-oji kuopa, vadovaujama kpt. Noreikos, kurioje buvo 50 šaulių (daugiausia iš Perlojos būrio), bandė išstumti prancūzus iš Smeltės priemiesčio. Puolimas nepavyko, tačiau netrukus tai padarė kpt. Kalmanto vadovaujama II grupė, kurią parėmė 1-ojo husarų pulko raiteliai. Sausio 15-osios rytą ir kpt. Atstupėno 1-oji kuopa užėmė geležinkelio stotį, o lt. Skibarka su šaulių būriu, apėjęs prancūzų kareivines, užėmė uostą ir įrengė gynybinius postus. Apie 12–13 valandą mjr. Išlinsko grupė jau buvo užėmusi beveik visą miestą. Liko tik prancūzų kareivinės ir prefektūra. Kareivinės nebuvo šturmuojamos, o prefektūros puolimas vėl pareikalavo aukų.

+

Šaulių sąjungos įkūrėjas, ideologas ir pirmasis viršininkas Vladas Putvinskis, nors ir buvo pasitraukęs iš organizacijos vadovujančių pareigų, pats 1922 metų gruodžio mėn. lankėsi Klaipėdoje ir kalbėjosi su vietos lietuviais, derino sukilimo detales, ragino šaulius aktyviai įsijungti į Klaipėdos atgavimo operaciją.

Žuvo 8-ojo pėstininkų pulko lt. Viktoras Burokevičius ir šauliai Florijonas Lukšys (pirmojo Nepriklausomybės kovose žuvusio kario Povilo Lukšio brolis) ir Jonas Pleškys. Klaipėdos kraštas buvo užimtas beveik be pasipriešinimo, vietos gyventojai buvo pasyvūs ir didelio nepasitenkinimo nereiškė. Daugiau reikė pritarimą atsikračius Direktorijos, J. Poliovinskas nuolat palaikė telegrafo ryšį su ministru pirmininku E. Galvanausku, o Generalinis štabas ryšį su sukilėliais palaikė per Tauragėje dislokuoto 2-ojo pėstininkų pulko vadą mjr. P. Kubiliūną. Kitą dieną po sukilimo Generalinis štabas įsakė visus sužeistus Lietuvos piliečius išvežti į Lietuvą, nukautuosius kuo greičiau palaidoti Klaipėdos krašte, išvesti iš krašto reguliariosios kariuomenės dalinius ir stengtis organizuoti kariuomenę iš vietos gyventojų. Neilgai trukus į Klaipėdos įvykius sureagavo Lenkija ir Antantės valstybės: Prancūzija ir Didžioji Britanija. Lenkijos karo laivas Klaipėdos uoste pasirodė jau sausio 16 dieną, tačiau įspėta Sovietų Rusijos Lenkija nesiryžo imtis karinių veiksmų, todėl laivas greitai paliko uostą. Sausio 17 dieną į Klaipėdos uostą įplaukė britų karinis laivas, sausio 18-ąją – du prancūzų karo laivai, sausio 22 dieną prie Klaipėdos pasirodė prancūzų sunkusis kreiseris „Voltaire“, sausio 24 dieną dar atplaukė prancūzų karo laivas „Durance“.

Įtampa augo, tačiau sukilimo vadovai, instruktuojami ministro pirmininko E. Galvanausko, atsilaikė prieš Tautų Sąjungos spaudimą ir nesitraukė iš užimtos Klaipėdos, o prancūzai taip ir nesiryžo panaudoti karinę jėgą savo valdžiai atgauti. 1923 metų vasario 16 dieną Ambasadorių konferencija suteikė Lietuvai suverenias teises Klaipėdos kraštui. Po trijų dienų visos Antantės ginkluotosios pajėgos, Ambasadorių konferencijos Ypatingoji komisija ir buvęs krašto komisaras G. Patisnė išvyko iš Klaipėdos. Dar po dienos Lietuvos Vyriausybė savo nuolatiniu įgaliotiniu Klaipėdos krašte paskyrė Antaną Smetoną, beje, Šaulių sąjungos narį. 1924 metų gegužės 8 dieną, Paryžiuje pasirašius Klaipėdos konvenciją, Klaipėda autonominiiais pagrindais atiteko Lietuvos Respublikai. Šaulių sąjungos įkūrėjas, ideologas ir pirmasis viršininkas Vladas Putvinskis, nors ir buvo pasitraukęs iš organizacijos vadovujančių pareigų, pats 1922 metų gruodžio mėn. lankėsi Klaipėdoje ir kalbėjosi su vietos lietuviais, derino sukilimo detales, ragino šaulius aktyviai įsijungti į Klaipėdos atgavimo operaciją. Klaipėdos krašto užėmimą ne kaip vietos gyventojų valios aktą, o kaip „gryniausią Mažosios Lietuvos atvadavimo žygį, kuris kilo iš lietuvių

sielos gelmės ir jos jėgoms tapo įvykdytas“, kaip „lietuviškesnį už pačios valstybės kūrimą ir su tuo susijusius pilietinius žygius“ po įvykusio Klaipėdos atgavimo rašė jis savo dienoraštyje. Archyviniai dokumentai rodo, kad sukilimo metu žuvo 12 sukilėlių: Karo mokyklos kpt. Eduardas Noreika, 8-ojo pėstininkų pulko lt. Viktoras Burokevičius, Karo mokyklos kariūnas Vincas Stašelis, karo policijos eilinis Vincas Vilkas, 1-ojo husaro pulko eilinis Jonas Simonavičius, 5-ojo pėstininkų pulko eiliniai Adolfas Viliūnas ir Povilas Trinkūnas, 8-ojo pėstininkų pulko eilinis Jonas Petkus ir šauliai Algirdas Jasaitis, Antanas Ubavičius, Florijonas Lukšys ir Jonas Pleškys.

1923 metų sausio 20 dieną Klaipėdoje buvo palaidoti 3 žuvusieji, o kiti naktį išvežti į Kėdainius. Naktį Kėdainiuose dislokuoto 2-ojo artilerijos pulko kariai žuvusiuosius palaidojo parapijos kapinėse (šaulio A. Jasaičio palaikai buvo palaidoti Kauno Senosiose (Karmelity) kapinėse. Reikėtų paminėti, kad 1959 metais sovietinei Kauno valdžiai panaikinus šias kapines A. Jasaičio giminės paslapčia jo palaikus perlaidojo Jonučių kapinėse esančiame Jasaičių giminės kape.) Tik 1926 metais ant jų kapų buvo pastatyti cementiniai kryžiai su pavardėmis ir laipsniais. Visa grupė sukilimo dalyvių buvo apdovanoti Vyčio Kryžiumi „kaip pasižymėję kovose su Lietuvos Nepriklausomybės priešais“. Tarp jų šauliai: A. Jasaitis, F. Lukšys, J. Pleškys (visi po mirties), J. Antanavičius, J. Čivylas, P. Jurkūnas ir J. Mikelkevičius. x

KAS PASIKEITĖ PAPRASTO LIETUVOS PILIEČIO GYVENIME 1923 METŲ SAUSIO MĖNESĮ

TEKSTAS: Birutė Malaškevičiūtė

Lietuviai dažnam gyvenimo atvejui pamėgę pritaikyti įvairias patarles ir priežodžius. Apie naujus metus sakoma: nauji metai – nauji lapai, nauji metai – nauji ratai. Rimčiau pamąščius nei tie lapai, nei tie ratai tinka. Nauji metai prasideda sausio mėnesį: seni lapai sušluoti, nauji laukia pavasario; automobiliams padangas keičiame dar prieš naujus metus.

Metų pradžioje Lietuvos gyventojai vis dar bandė priprasti prie naujos valiutos – lito, kuris apyvartoje pasirodė 1922 metų rudenį. Piliečiai buvo raginami kuo greičiau namuose užsilikusius vokiškus pinigus keisti į litus ar kitą valiutą.

Tačiau šį kartą pasakojimas ne apie patarles ir priežodžius, o apie tai, kaip prieš 100 metų, 1923-ųjų sausio mėnesį, pasikeitė piliečių kasdienis gyvenimas. Juk įvairios reformos, mokesčių ar algų didėjimas, įvairios taisyklės, reikalavimai ir naujovės įsigalioja prasidėjus naujiems metams. Pats svarbiausias tų dienų įvykis – Klaipėdos sukilimas. Ministrų kabinetas patvirtino Visuotinio gyventojų surašymo taisykles. Pokyčiai laukė ir valdininkų. Sausio mėnesį itin aktyviai buvo kalbama apie sporto naudą ir reikšmę. Šiuo klausimu daugiausia vilčių buvo dedama į šaulius. Kaip sakė Karolis Dineika: „Kadangi mūsų tauta yra silpnos širdies ir plaučių, tai šauliam tenka ypatingos domės pirmiausia kreipti į auklėjamąją švedų gimnastiką.“ Komplimentų sulaukė ir žurnalas „Trimitas“. Išleidus pirmąjį sausio mėnesio numerį „Lietuvos žinios“ konstatavo: „Reikia paminėti, kad „Trimito“ viršelis yra gavęs dailesnę, negu pernykštė išvaizdą.“ Dabar apie viską iš eilės.

1. Laisvės alėja. Centrinis Lietuvos žydų bankas 1923 metais.

2. 1923 metų sausio 18 d. reklama „Socialdemokrate“.

Kariuomenės Intendantūra perka mažomis ir didelėmis partijomis vietas, Lietuvos, sūdytus ir rūkytus lašinius, atatinkančius intendantūros kondicijoms.

Lašiniai priimami į visus intendantūros sandelius Kaune ir provincijoje. Pristatytiems lašiniams apmokama tuojau **GRYNAIS PINIGAIS.**

Pirmenybė duodama ūkininkams.

1923-ĮJŲ SUTIKTUVĖS

Visoje Lietuvoje inteligentai, įvairių draugijų, sąjungų ir būrelių nariai rinkosi į naujametinius vakarėlius klubuose, kino teatruose ir salėse. Daugelis pasilinksminimų buvo kultūringi, su šokiais, vaišėmis. Kai kur skūstasi, kad dar neišmokome gražiai leisti laiko be alkoholio, keiksmų ir pasikumščiavimų. Suvalkijos kraštas 1923-uosius pasitiko žibuoklėmis: „Gruodžio 31 dieną beeinant Marijanpolėn Šumskų girioje baloje radau žydinčią žibuoklę, iš kurių viena visiškai jau pražydusi, o 2 pumpurai dar tiktai skečiasi.“ – „Lietuvos“ laikraštyje gyrėsi „žibuokliautojas“.

Svarbiausios Naujųjų metų sutiktuvės vyko Kaune, prie Karo muziejaus. Jas išsamiai aprašė „Karys“: Gruodžio 31 d. 23½ val. prie Karo Muzėjaus buvo pilna žmonių; daugumas veržėsi prie Muzėjaus durų, kur priangy stovėjo išneštas iš vidaus raitelis, šalia jo laikantis rankoje tautinę vėliavą pėstininkas ir jų priekyje ir užpakalyje mūsų okupuotų didžiųjų miestų herbai ir kt. Muzėjaus durys ir amerikiečių dovana „Laisvės Varpas“ buvo apjuosti žaliais vainikais, papuoštais tautinės spalvos elektros šviesa. Paminklo žuvusiems parašas „Žuvusiems už Lietuvos laisvę“ apjuostas žaliu vainiku irgi papuošta raudonos spalvos elektros šviesa. Ant geležinės Muzėjaus sodo tvoros užsidegė ugnys; po pusiau dvyliktos pradėjo griežti dūdų orkestras ir publika matyta laukia... laukia kuomet čia įvyks Naujų 1923 Metų pasitikimo iškilmė. Baigiantis dvyliktai pasigirsta paprastas prie Karo Muzėjaus trimito signalas, sudunda bubnas, keli karo invalidai, Vyties Kryžiaus vėliavėles nešini, nueina prie paminklo žuvusiems ir gen. Nagevičiaus prakalba kelis žodžius į susirinkusius, primena Vilnių, Klaipėdą ir, pabaigus jam kalbėti, esant pustrėčios minutės iki dvylika pasibaigs, pradeda skambinti „Laisvės Varpas“.

griežia varpų muzika ir, mušant dvylika – dūdų orkestras – Tautos Himną. Staiga nušviečia raudona elektros šviesa viršų Karo Muzėjaus durų skaitmenis «1923» ir jis nebužgęsta iki išsisklaido susirinkusieji. Šalia Muzėjaus pradeda lėkti viršum įvairiaspalvės raketos, tas pats matyti nuo Žaliojo Kalno ir pasigirsta ten pat patrankos balsai, o už Muzėjaus sodno gatvėje girdėti revolverių šūviai. Raketos, fejerverkiai... Įvairiaspalvės ugnys apšviečia tamsųjį dangų, prie Muzėjaus pirmiau viskas aptyla, skirstosi žmonės, bet Žaliojis Kalnas dar ilgai tomis ugnimis žaidžia, sveikina Naujus 1923 Metus. Apie pusę pirmos išsiskirsto susirinkusieji, viskas užgęsta, tik palieka tebedegantis aukuras prie paminklo žuvusiems.“

MŪSŲ VALIUTA – LITAS

Metų pradžioje Lietuvos gyventojai vis dar bandė priprasti prie naujos valiutos – lito, kuris apyvartoje pasirodė 1922 metų rudenį. Piliečiai buvo raginami kuo greičiau namuose užsilikusius vokiškus pinigus keisti į litus ar kitą valiutą. Spaudoje nuolat skelbti valiutų keitimo kursai. Sausio pradžioje „Trimitas“ rašė: „Doleris – 10 litų. Litas – 1050 Vokiečių markių. Litas – 2020 lenkų markių. Svaras sterlingų – 43 litai. Prancūzams ėmus pulti Vokietiją, vokiečių markių ir ostmarkių–auksinų vertė, tikimasi, dar labiau nupuls. Kas jų dar turi, patartina pasiskubinti iškeisti Lietuvos Banko skyriuose (buv. išdinėse) ar kituose bankuose į litus. Osto rubliai – auksiniai nuo sausio 1 dienos oficialiai jau nebeeina Lietuvoje, nors jie jau seniai išnyko iš apyvartos. Bet Lietuvos Bankas ir kiti bankai keis auksinus į litus ir toliau dienos kursu, nes Vokiečių Bankas pasižadėjo ir toliau ostus keisti į vokiečių markes.“

Tačiau ne viskas vyko taip sklandžiai, kaip buvo numatyta. Netrukus pradėjo gudrauti ne tik bankai, tačiau ir prekybininkai. »

VASARIS

Vasario 1 d. – 1863 metais Lietuvoje prasidėjo sukilimas prieš carinę Rusiją.

Vasario 2 d. – 1896 metais gimė įžymus rašytojas, vienas iš Šaulių sąjungos įkūrėjų, aktyvus „Trimto“ bendradarbis prof. Balys Sruoga. Mirė 1947 metų spalio 16 dieną Vilniuje.

Vasario 3 d. – 1261 metų vasario 3 dieną ties Lielvardės pilimi [Latvija] žemaičiai sumušė Livonijos ordino kariuomenę.

Vasario 4 d. – 1746 metais gimė nacionalinis didvyris generolas Tadas Kosciuška. Mirė 1817 metų spalio 15 dieną Zoloturne [Šveicarija].

Vasario 5 d. – 1920 metais LŠS Centro valdyba patvirtino Marijampolės šaulių skyrių-rinktinę. Pirmasis pirmininkas – Kazys Barniškis.

Vasario 8 d. – 1919 metais prie Kėdainių lietuvių kariai sustabdė bolševikų veržimąsi Kauno link.

Vasario 9 d. – 1263 metų vasario 9 dieną žemaičių kunigaikščio Treniotos vadovaujama Lietuvos kariuomenė sumušė jungtinę Livonijos ordino ir Rygos miesto kariuomenę ties Daugagyva [Latvija].

Vasario 9 d. – 1919 metais Taučiūnų kaimo lauke [Kėdainių r.] žuvo karys savanoris Povilas Lukšys. Jis – pirmasis karys, žuvęs Nepriklausomybės kovose su bolševikais.

Vasario 10 d. – 1949 metais įsteigtas Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdis.

Vasario 13 d. – 1919 metais Lietuvos kariai sumušė bolševikus prie Jiezno.

Vasario 13 d. – 1919 metais Alytuje kautynėse su bolševikais žuvo 1-ojo pėstininkų pulko vadas karininkas Antanas Juozapavičius – pirmasis karininkas, žuvęs Nepriklausomybės kovose.

Vasario 15–16 d. – 1990 metais Kaune įvyko LŠS atkuriamoji konferencija, kurios metu išrinkta LŠS Centro valdyba ir Koordinacinė taryba, patvirtinti LŠS įstatų ir Statuto projektai.

Vasario 16 d. – LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENA.

Vasario 16 d. – 1949 metais Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio Prezidiumas pasirašė Deklaraciją dėl Lietuvos valstybingumo atkūrimo.

Vasario 18 d. – 1370 metais Lietuvos kariuomenė, vadovaujama kunigaikščių Algirdo ir Kęstučio, ties Rūdava (dabar – Melnikovo, Kaliningrado sritis, Rusija) sumušė Kryžiuočių ordino kariuomenę.

Vasario 23 d. – 1934 metais įsteigta Vytauto Didžiojo universiteto studentų šaulių korporacija „Saja“. Pirmąja pirmininke išrinkta Emilija Putvinskaitė.

Vasario 24 d. – ESTIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS DIENA.

Vasario 27 d. – 1893 metais gimė Kauno miesto ir apskrities karo komendantas, paskutinis tarpukario Lietuvos šaulių sąjungos vadas [1935 07 20–1940 06 19] plk. Pranas Saladžius. Mirė 1965 metų liepos 12 dieną Ročesteryje [JAV].

ČIA UGDOMI LYDERIAI

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

STIPENDIJA IR
KARIŲ SOCIALINĖS
GARANTIJOS

100% VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS

3 BAKALAURO
STUDIJŲ
PROGRAMOS

PRASMINGA
IR GERBIAMA
PROFESIJA

TARNYBA VADO
PAREIGOSE

DINAMIŠKA
KARJERA LIETUVOS
KARIUOMENĖJE
IR NATO

WWW.LKA.LT

@karoakademija

+370 682 31072

@lietuvos_karo_akademija

LKA.ATRANKA@MIL.LT

lietuvos karo akademija

TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS

+
Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!

Žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkliai. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai